

84

Д-15

МАТНАЗАР АБДУЛҲАКИМ

ОЙДИНЛИК

А-15
МАТНАЗАР АБДУЛҲАКИМ

ОЙДИНЛИК

Шеърлар

ЎРГАНИ Д. ЎЛЛАТ
УНИВЕРСИТЕТИ
КУТУБХОНАСИ

014566

Тошкент
«Ёзувчи» нашриёти

Шеърят — руҳият йўли. Сўз-азоб. Сўз — жисм қудуғи-
дан омон чиқа олган Руҳ. Сўз — имконият.

Шоир Матназар Абдулҳаким сўз масъулиятини чуқур
англаган. У шунчаки шеърини мисралар тизмайди. Баъзида
куйин ва латиф, баъзида аччиқ ва совуқ туюлган сўзлар ор-
тида бедордил шоир шахсияти кўринади. Сиз унинг ҳақиқий,
самимий сўзларига шубҳа қилмайсиз.

Унга ишонасиз ва кўз олдингизда Руҳнинг тадрижий эври-
лишлари гавдаланади.

A $\frac{4702620202-7}{M 362(04)-97}$ 3—1997

ISBN 5—8255—0044—8

© Матназар Абдулҳаким,
«Ёзувчи» нашриёти, 1997 й.

АГАВА ГУЛИ

*Агава узоқ йиллар мобайни-
да фақат бир марта гуллайди,
гуллари уруглаб бўлгандан ке-
йин бу ўсимлик қуриб қолади.*

Хуш кўришдик! Ниҳоят келдим
Неча шодлик, неча ғам оша...
Агаванинг гули бу — завқдир,
Агаванинг гули — томоша.

Ачинмайман кетган фурсатга,
Ҳар бир лаҳза гарчи хазина.
Агаванинг гули бу — зебдир,
Агаванинг гули бу — зийнат.

Кечикмадим, не бахт, улгурдим,
Раво бўлди олий дақиқа.
Агаванинг гули бу — чин сўз,
Агаванинг гули — ҳақиқат.

Мени зарра қўрқитолмади
Йўл азоби солса ҳам таҳдид.
Агаванинг гули бу — орзу,
Агаванинг гули бу — умид.

Чақнанг, чарақланглар, кўзларим,
Қутлуғ бўлсин ноёб салтанат.
Агаванинг гули бу тўйдир,
Агаванинг гули — тантана.

Минг дардга ҳам гирифторлигин
Бир кўрсанг бас, қилиб бўлмас рад.
Агаванинг гули бу — қайғу,
Агаванинг гули бу — ҳасрат.

Юзим тушгач бу гулга, бўлди
Ҳар томирим бир олов дарё.
Агаванинг гули бу — доддир,
Агаванинг гули бу — фарёд.

Тоқат қилдим гулдаста тузмай,
Андишадан қўйиб олдга ров.
Агаванинг гули — имтиҳон,
Агаванинг гули бу — синов.

Илож қанча, қисмат ҳукмини
Қийғос гуллар қилмоқда ижро.
Агаванинг гули бу — фироқ,
Агаванинг гули бу — ҳижрон.

Керамикан дод-фарёд, асли,
Ҳаёт, ўлим чамбарчас, зотан,
Агаванинг гули бу — аза,
Агаванинг гули бу — мотам.

Бир севмак ва бир ўлмак бахти
Насиб этмас ҳар бир ошиққа.
Агаванинг йўриғи — бўлак,
Агаванинг йўриғи — бошқа.

Бу — Қайс гули, бу — Мажнун гули,
Гар узатсам, қоврилғай қўлим...
Агаванинг гули бу — бир бахт,
Бу — мангу бир ҳаётбахш ўлим!

Макрни касб қилиб олган ғаддорлар
Эзгу меҳрингизга солганди қутқу.
Шундан бери, мана, икки қалъада
Ёлғиз бир ўзингдз яшайсиз тутқун.

Вужудингиз яшар бир хонадонда
Аччиқ фаровонлик таъмини тотиб,
Биров учун — келин, биров учун — қўшни,
Биров учун эса — қумридек хотин.

Гўшангизда, афсус, ғаразлар тўрда,
Пойгаҳда мум тишлаб ҳақ, инсоф жимдир.
Меҳр-оқибатдан, самимиятдан
Бошқа ҳамма нарса тўкин-сочиндир.

Сиз тараф отланар бўлсам — йўллар берк,
Ҳар қадамим учун шаънингиздир бож.
Мен тушлар кўраман — пойингизда тахт,
Мен тушлар кўраман — бошингизда тож.

Мен тушлар кўраман — қолмасин деб эл
Ҳақиқат аталган олий урфсиз
Золимлар ичинда кирдикорларин
Махфий ва батафсил билиб юрибсиз.

Мен тушлар кўраман — ўқиркансиз ҳукм,
Ҳар сўзда адолат кўрсатар талъат.
Илҳақ уйғонаман — хаста юрагим
Сиз қамалиб қолган бошқа бир қалъа.

Шундай муҳташам бир ёлғизлик билан
Қулларим ўтмакда шиква-ноласиз.
На у қалъангиздан бўласиз ҳалос,
На бу қалъангиздан хабар оласиз.

Сиздан бошқа ким ҳам англасин мени,
Юрагимга йўлни бошқа ким билсин,
Бу мажнун қалъанинг ҳар қопқасида
Муҳаббат аталган муқаддас тилсим.

Маликам! Етибми илтижоларим,
Воқифлар бўлибми бебаҳо сирдан
Узингизни йўқлаб келинг... тилсимлар
Жараанглай бошлади ҳозирдан.

АРМУҒОН

Қайси эзгулигим бадалига бу,
Қандай хизматимнинг эвази,
Ниманинг ҳосили, ақлим етмас сира,
Қайси эккан боғим меваси?

Не яхшилик қилган эдим дунёга,
Қўрғазган эдим мен қандай каромат
Қайси чўнтагига киритдим
Бу даража улкан даромад?

Қайси фалокатдан асраб қолдим уни,
Бунча улкан қилди бахт улушини —
Елғиз кетаётсам, армуғон этди
Нотсаниш қизнинг бир кулишини!

БЕҲИ

Бир жуфт беҳи келтирган эдинг,
Бир-биридан хушбўй, муаттар.
Мен уларни қаттиқ соғиндим
Ва сарғайдим беҳаддан бадтар.

Мана, яна беҳилар пишди,
Бу гал энди — ҳижрон мавсуми,
Меваларнинг энг бир ҳазини,
Меваларнинг энг бир маъсуми.

Кезмоқдаман беҳизорларни,
Бир беҳи йўқ — бошини эгмаган.
Заъфарон бу мевалар сағир,
Ҳеч бирига қўлинг тегмаган.

Сенсиз бутун дунё бежизим,
Сенсиз бутун дунё беҳудам,
Ҳамуқубат, ҳамдардим билиб
Ҳол сўрайман ҳар бир беҳидан.

Хаёлимда бошқа мевалар
Минг бор инкор, минг бор рад бўлди.
Дунёда бор ҳикмат яқуни
Жуфт беҳидан иборат бўлди.

Келмасанг ҳам тонглаб отмоғи,
Кунларнинг-да ботмоғи мумкин.
Лекин менга тинчлик бермайди
Келтирганинг жуфт беҳад тун-кун.

Айландилар хаёлларимда
Бири қуёш, бири ойимга...
Армон билан бошқа беҳилар
Тўкилмоқда бир-бир пойимга.

Кабутардек учиб келднг сен,
Кийикчадек қелдинг сен елиб.
Ва — термулдинг. Майин нигоҳинг
Юрагимга санчилди келиб.

Янглишмасдан урдинг ўқингни,
Ортиқча бир ҳунар, санъатсиз.
Ва — мен энди чалажон, беҳол,
Ва — мен энди мувозанатсиз.

Билмаганга солиб ўзингни
Куляпсан лаъл... куляпсан ақиқ...
Бизда, ахир, хабаринг йўқми,
Арслон ови қилинган таъқиқ.

• • •

Лабингдаги кулгудан келсам,
Дилимдаги оҳдан келасан.
Мен ҳамиша тоғдан келаман,
Сен ҳамиша боғдан келасан.
Бу гўё бир нодонликдир,
Гўёки бу жўн бир жаҳолат:
Лекин мудом таскин беради
Юрагимга менинг бир ҳолат.
Бизга мансуб бу зиддиятнинг
Қовушмоқ бор охирларида...
Сен келган боғ мен келган тоғнинг
Жойлашган ёнбағирларида.

На Мажнун бўлмоқлик даъвоси дилда,
На юракда Фарҳод бўлмоқлик баҳси.
Юргандим, манглайда ажин, сочда — оқ,
Минг хил ғалва билан чалғиб, алаҳсиб.

У ҳам ўзи билан ўзи овора,
Юрганди куй куйлаб, эртақ эртақлаб.
Бир-биров қошига бизни шафқатсиз
Нима учун келдинг етаклаб.

Нима гуноҳ қилди сенинг олдингда
Яноқлари бир жуфт қизил олма қиз?..
Менинг-чи, менинг не айбим бор эди,
Ялмоғизсан, муҳаббат, ялмоғиз...

Севгилим! Ҳажрингда ўлмадим,
На-да алқа, на-да бер жазо.
Шундоқ ҳам ташрифинг — бир кўклам,
Шундоқ ҳам ташрифим — бир хазон.
Бугун мен кўп ҳориб келганман,
Юрагим ташнадир, ташнадир.
Ялиниб, ёлвориб келганман,
Кўзларинг чашмадир, чашмадир.
Мусаффо чашмангга, зилол чашмангга
Борлигим ютоқиб ҳовуч урар...

... бўғзимда қўшиқлар ёзар барг,
бўғзимда қўшиқлар қовжирар.

Иўлингга куз тутиб туним тонг бўлди,
 Иўлингга кўз тутиб бўлди кеч куним.
 Пойингга чечаклардан гилам ёзолмадим,
 Бўлмаса ҳам сендан бошқа ҳеч кимим.

Ўз вақтида келдинг, хижолат тортма,
 Гуллаб яшнамади агарчи ҳеч ер.
 Золим қиш ўз вақтида кетмади, холос,
 Баҳорим, сен бу сурбет қорларни кечир...

Кун ҳам ботиб бўлди. Юлдузлар беҳод.
 Утичаман, берсин, ёр, ҳайримизни,
 Ёлғиз қолсин бир жуфт ғамгин мажнунтол,
 Тугатайлик энди боғ сайримизни.

Чинорлар оҳишта хазон сочмоқда,
 Битмоқда заминга заъфарон хатлар.
 Сўзлар ўзларини олиб қочмоқда,
 Тилга кираётир бир сукунатлар.

Ўз ҳолига қолсин яқин ва йироқ,
 Ҳар лаҳза биз учун бебаҳо тортиқ.
 Қўзларингга навбат бермай минг чироқ,
 Қўр узоқ порлади... олсин-чи ҳордиқ.

Қулоқ тутмай кузнинг мангу сирига,
 Тан олмай хазоннинг ғолиб бу фаслига
 Икки асов юрак бири бирига
 Оҳишта-оҳишта бўлмоқда таслим.

Бахтимизни қуюқ оқшом тасдиқлар,
Бу бахт кўп соддадир, бу бахт кў-ўп чигал...
Ҳижронда тош қолган совуқ ёстиқлар
Билсанг эди ҳозир қандай кўпчиган...

* * *

Қачон сен додимга етасан,
Бир учқун бахш этиб кўзингдан.
Бораман... ўзингдан кетасан,
Ўзингни топмайман ўзингдан.

Мўъжизалар бари сенсиз жўн,
Уволлар бўлади фарёд ҳам, оҳ ҳам.
Кел, биргина нафас ерга қўн,
Маъбудам, фариштам, илоҳам.

Назарга мени бир дам ил сен,
Бўлмай турсин олам бир нафас қафас.
Бир нафас осмонни ер қил сен,
Ерни осмон этгил бир нафас.

МЕВА

Қошлар ажиб япроқ, кокиллар сунбул,
Қорачиқлар чарос, яноқлар олма.
... сендан нолимайман, менинг юрагим,
Менинг юрагим, сен мендан нолима.

Сенинг гуноҳингми, менингми айбим,
Бир-биридан ғамгин наво тузамиз.
Мева узар бўлди бу боғдан бошқа,
Биз энди... биз энди... умид узамиз.

АЙРИЛИҚ

Юрагим — вайрона, кўзда ёш — тахир,
Қутлуғ тасвирингдан холи қорачиқ.
Авваллари ҳатто қил ўтмас эди,
Энди ора очиқ... энди ора очиқ...

Яхши қол! Усмоқда айрилиқ тоғи,
Дилингда дилимни яширдим.
Мен кетдим ўзимдан. Сени ўзимга,
Ўзимни худога топширдим.

СЕВГИ

Ёмон масхарабоз бўлиб чиқди севги,
У аввал куттирди Сизни интизор.
Ҳазаллар тўқитди, шеърлар ёздирди,
Қўшиқлар куйлатди жон нисор.

Шундай соғинтирди... нима десам экан,
Гўёки — мен вужуд, гўёки — Сиз жон.
Гўёки — мен зулмат, гўё Сиз — зиё,
Гўёки — мен шароб, гўёки — Сиз жом.

Ва етаклаб борди мени қошингизга,
Шивирланди қутлуғ меникисан» сўзи...
... бекинмачоқ шундан кейин бошланди,
Қайга гумдон бўлди, билмайман, ўзи...

* * *

Уйин тамом бўлди. Энди — уй-уйга,
Ғам чекканга солма ўзингни.
Элга келган тўй бу. Демак, сен элдан
Яшириб ҳам юрма кўзингни.

Ишқ деган мулкда ҳам гуноҳ йўқ, асли,
Диллар, ахир, ундан нечун нолисин.
Қайдан олсин ҳар Фарҳод-Ширинни,
Лайли ва Мажнунни қаердан олсин.

* * *

Сен ёнимга тушдинг тонг пайти, эй ой,
Сен қошимга келдинг саҳарда, моҳим.
Мени деб ердасан. Баланд маснадинг
Бундан-да баландроқ бўлсин, илоҳим.

Тилим калимага келмас. Титрайман.
Ёниб турган андуҳ азоби жонда.
Висол соатлари ўтади бир-бир,
Юрагим — қўлингда, бошим — осмонда.

Билмагандек, ҳолин сўрайверасан
Лабларимда кулгу, кўзда ёшимнинг.
Оғриқлари билан нима ишим бор,
Осмон-осмонларда юрган бошимнинг.

Яхшиси, сўрагил, сарвиқоматим,
Яхшиси, сўрачи, нозик, ниҳолим,
Шундоқ қўлгинангда, шундоқ кафтингда
Тапирчилаб турган юракнинг ҳолим.

Мангу бир дийдорга эришмак, ахир,
Насиб бўлмагайдир на сен, на менга...
Қошимни бир кун тарк этганингдан сўнг
Ботиб-ботиб кетгай бошим заминга.

Хавфсинма. Биз ҳам бир ишқибозлармиз.
Шундайдир даврнинг ялпи ҳолати.
Билмаган ишқ дейди... билганлар эса
Мийиғида кулиб қўя қолади.

МАЪСУМА

Ҳали сал вақти бор... ҳали сал эрта...
Сен мағрур ўтавер, сен қиё боқма.
Ҳали тушма. Ҳали ҳеч гап йўқ ерда,
Сен қанот қоқ, сен чарақла, сен — чақна..

Тушар гоҳ жазава, гоҳи ларзага
Ошкор мухлисинг кўп, ошкора қулинг.

Ҳозир жамолингдан бошқа нарсага
Маъқулдир етмасдан тургани ақлинг.

Ҳозир сен — қалдирғоч, ҳозир сен — қумри,
Рухсоринг қуёшдан нусхадир.

Бу ерда кўп узоқ машаққатнинг умри,
Гўзалликнинг умри қисқадир.

Ҳозир ҳеч қолишмай Қайсдан, Ғарибдан
Шаънингга очмоқда ҳамма даҳо лаб.
Бир-икки йил ўтсин, ўз таърифидан
Улар куладилар ҳоҳолаб.

Ҳозир сен шарафлан, ҳозир сен мақтал,
Сўнгра уқубатлар бошланар узун...
Икки йилдан кейин сен ҳақда кўйлар
Фақат чақалоғинг, юлдузим.

Алла айт.
 Аллангдан
 тоғлар улғайсин.
 Алла айт.
 Алланг
 ёв кўксин тигласин.
 Алла айт.
 Аллангдан
 уйғонсин борлиқ,
 кўксингдаги боланг эса —
 ухласин.

Тингласин коинот,
 тингласин олам
 алланг — фарёдингни,
 алланг — нолангни.
 Ўз аллангдан ўзинг ухлаб қолма фақат,
 босиб ўлдирасан
 болангни.

***

Неча йил бўлди-ки, қадди ниҳол, кўзи қаро келмас,
 Бирон бир лаҳза йўқдир-ким, кўнгилга можаро келмас.

Унинг ноз бирла битган сўзлари ўқларга тимсолдир,
 Келар... лекин бутун борлиқни қилмасдан яро келмас.

Мени беҳуда кутманглар висол айшида хушчақчақ,
 Агар тўй бўлса бир уйда, унга мотамсаро келмас. ✓

Тўқардим ёш, тиниқ кулгулари келди хаёлимга,
 Бирон зулмат топилмас, қаъридан бир кун зиё келмас.

Соғинтирганда инсофни унутди икки шахлоси,
Агар даҳрий эса одам, ҳаёлига худо келмас.

Унинг лоқайд дилидан мен муҳаббат илтижо этдим,
Агарчи қулф эшикка нон тилаб ҳеч вақт гадо келмас.

Демиш ул Ошиғим ишқимда минг дардга гирифтордир,
Қўйинг, дўстлар, тасаллони, унинг сўзи хато келмас.

• • •

Егар ёмғир... баҳорим шодми йиғлар,
Е гулларни бериб барбодми йиғлар.

Тўкарми ёш кўриб умримни вайрон,
Ҳаётингни кўриб ободми йиғлар.

Фироқ бўлмас адо бу кунларимга
Сенингсиз ҳар нафас иснодми йиғлар.

Бу найсон сувлари бахтдан далилми
Тополмасдан ва ё исботми, йиғлар.

Қоқиб қарс қалдироқ, чақнар чақинлар,
Чекиб ҳолимга кўк фарёдми, йиғлар.

Кўринмиш томчилар киприкларингда,
Уриб кўксимга тийғ, жаллодми йиғлар.

Халоссан хоҳласанг сен Матназардан,
У сендан бўлмайин озодми, йиғлар.

Кетар бўлдинг... керакмас, ёр, тасалли,
Табибсиз топмагай бемор тасалли,

Тасаллисан, юпандинг жабр этиб лек,
Тасаллига нечун даркор тасалли.

Рақибга хат битибсан, ҳеч бўлурми
Гар иймон бўлмаса, туммор тасалли.

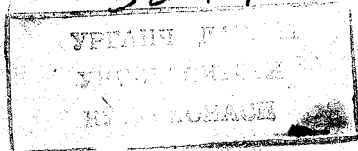
Замон аҳлига таскин айшу ишрат,
Эрур менга ситам, озор тасалли.

Иковлон бир-бировга далдадирмиз,
Бўлур беморга бемор тасалли.

Юракда бир тикан озори тун-кун,
Агарчи кўзга минг гулзор тасалли.

Ўзинг тоғ бўл, суянгил ўз-ўзингга,
Йўқ эрса, Матназар, бекор тасалли.

334411

Ғариб бошимда гиргиттон чарх урган фалакдирсан,
Ғаҳи офтоб, ғаҳи моҳтоб бўлиб тун-кун ҳалакдирсан.

Сени деб гоҳи йиғлаб, гоҳи кулдим — ҳеч тафовут йўқ,
Балолардан хабарсанми, ва ё бахтдан даракдирсан.

Ғаҳи оқшомлари истаб, соғиндим гоҳ саҳарларда,
Зиё бирланми ё зулмат билан, айт, муштаракдирсан.

Бериб мен кўнглингга озор, дедим андишасиз сўзлар,
Бир иблҳси севиб қолган ажойиб бир малакдирсан.

Билолмам, борми даркорим санго бир озгина, асло,
Билиб қўй, қомати шамшод, манго сен кўп керакдирсан.

Яро дилни ширин тил бирла қаттиқ айладинг аччиқ,
Билолмасман, шакарсанми, билолмасман, намакдирсан.

Тўкиб ёш сен қадам ранжида қилдинг, лекин атворинг
Бу тош бошимни ёш бошинг билан кўп ўйнамакдирсан.

Сабрсизликларим тоқат бўлиб, бардош бўлиб чиқди,
Уқубатлар менинг икки кўзимдан ёш бўлиб чиқди.

Ўзимни мен халос айлай дедим ўю хаёлингдан,
Сочингга фикру зикрим бир умр чирмош бўлиб чиқди.

Оғир савдо тушиб бошимга мендан тондилар ногоҳ,
Улар сўнг кўз экан билсам, улар сўнг қош бўлиб чиқди.

Баҳорда барғни уйғотган шамоллар, бу не ҳикматким,
Хазон фаслида япроқ тўплаган фаррош бўлиб чиқди.

Ақиқ янглиғ эди лаблар, тишинг ўхшар эди дурга,
Улар ҳақда менинг айтган сўзим бир тош бўлиб чиқди.

Бутун борлиқ азалдан сақлаган асрор эдинг, жоним,
Мени кутган бу қутлуғ сир қошимда қош бўлиб чиқди.

Дедийг: «Осмонда мен кимман ва ерда севганим
кимдир»,
У ҳижрон ичра минг юлдуз билан сирдош бўлиб чиқди.

* * *

Сенга пешвоз очилиб, собиқ бу маҳбуслар келур.
Айрилиқнинг дастидан дардли ташаббуслар келур.

Осмонимдан, қуёшим, кетдингу, рашк этмадинг,
Ҳар маҳал ғуж-ғуж бўлиб, бошимга юлдузлар келур.

Қаҳратон хатлар келур сендан юракни яхлатиб,
Навбаҳор Жайхундан оқиб санг келур, музлар келур.

Қўп ёмон бир мунтазам дардлар чекарман сиғиниб,
Бу уқубатга қачон, билмам, танаффуслар келур.

Жилдираар сув, тол шивирлар ҳам гужумлар оҳ чекар,
Ишқда борлиқ ёдига турлик талаффузлар келур.

Банди зиндон эрди қиш фаслида минг гул, минг чечак,
Сенга пешвоз очилиб, собиқ бу маҳбуслар келур.

Бахт муқаддас салтанатдир, хос эмасман унга мен,
Эҳтимол бу мулкка бир кун хосу маҳсуслар келур.

Машрабга татаббуъ

Менга даркордир малак, Мажнун учун Лайло керак,
 Менга даркордир фалак, Мажнун учун сахро керак.

Таъриф этсам маҳвашим кокиллари занжирини
 Йилда уч юз олтмишу беш зим-зиё ялдо керак.

Дардларимни тингламакдин тортадир озор ёр,
 Ноалар фарзандиман мен, унга шўх ялло керак.

Ошиқнинг дунёси ишқдир, булҳавас дунёси мол,
 Унга у дунё керакдир, бунга бу дунё керак.

Аҳли ишқ кўз ёшлари, ёр ҳуснига ташбиҳ учун
 Биргина офтоб билан минг-минглаган дарё керак.

Мен-да тайёрман муҳаббат йўлида бермакка жон,
 Етгали бу бахтга ёрдан биргина иймо керак.

Бошига кийди жаҳонни булбули беандиша,
 Гўё ёлғиз ўзига ул гули раъно керак.

Бизни ошиқ, сизни маъшуқа яратмишдир худо,
 Ҳукм ўқилган, иккимиздан энди бир ижро керак.

Эй кўнгил, ишқингни айтсанг, бўлғай олам ичра фаш,
 Бир худо, бир иккимиз фаҳм этгучи маъно керак.

Умрбод қилдингу оввора, кетдинг,
Сочи эй тим қаро фаввора, кетдинг. ✓

Бўлиб қолдим алам-андухга ибрат,
Бўлиб ўрнак жафо-озора, кетдинг.

Ки маъсумликда, ёр, мусичадексан,
Жудолик номли бир шунқора кетдинг.

Ахир ҳар кун ботишда кун чиқиш бор,
Кетишда бўлса, қайтмоқ зора, кетдинг.

Иков жуфт порасимиз бир юракнинг,
Қолиб мен пора, оҳ, пора кетдинг.

✓ Нигорим, яхши бор. Бўлсин йўлинг оқ,
Ки йўқса энди бахтим қора — кетдинг.

Дебон «Қол!» бунда мен қолдим-да кетдим,
Раъйимга борсанг-да, бора кетдинг.

Фақат сенмас, ҳузуримга бутун олам келур келсанг,
Ки бўғзимга юракда қотганим — нолам келур, келсанг.

Унутгандим недур фарёд, унутгандим недур кўзёш,
Солиб ларза кўнгил осмонидан жолам келур, келсанг.

Асадларда қуриб, ақраб қақраб зор кутгандим,
Хазон барҳам топиб мен водийга лолам
келур, келсанг.

Юсуфдан айрилиб қолган ғариб Якуб тимсолиман,
Келур дийдамга нур келсанг агар, болам келур, келсанг.

Қадам ранжида қилгай тантана ғам остонига,
Аламлар хонадонига эса мотам келур, келсанг.

Хаёлимга пари-пайкар, фаришта келса, наф йўқдир,
Бир одам қошига, не бахт-ки, бир одам келур, келсанг.

Ўзидан кетди кўнглим, оҳ, сени излаб йироқларга,
Ўзига сен билан қайтиб ул афтодам келур, келсанг.

* * *

Хаётим бўлди сен жононга маҳкум,
Ва сен жонон билан ҳижронга маҳкум. ✓

Хаёлимда ёруғ рухсоринг ҳар дам,
Қуёш бўлган каби осмонга маҳкум.

Сени топдим боло-офатлар ичра,
Бўлар мардлар мудом майдонга маҳкум.

Билолмам, не гуноҳдир бу муҳаббат,
Юракдир бир умр зиндонга маҳкум.

* * *

У келар жим, серхаёл... ўнгимда рўё бошланур,
Қоп-қаро тун қаърида бир зумда Зухро бошланур,

Талпинурман лол қолиб, ҳайратда чақнар кўзларим,
Неча йиллик ташнаман, қаршимда дарё бошланур.

Бошланур ноёб ҳолат, дамда минг мўъжиза кашф,
Соб бўлур маълум бу дунё, бошқа дунё бошланур.

Истагим минг-минг менинг, қалқмас тилимга ҳеч бири,
Кўзларимдан кўзларига минг тавалло бошланур.

Шеърларим хомуш эса, руҳимга ташланглар нигоҳ,
Одам ўғли ҳеч ёзиб билмас, бир ишшо бошланур.

Оқил эй ҳамроҳларим, кирмоқдаман Қайс қавмига,
Ортга қайтинг энди сиз, бу ёқда сахро бошланур.

Ишқ-муҳаббат бўлди айб, ҳижрон жазосини тортаман,
Хайр деб ёр ҳукм этар, шафқатсиз ижро бошланур.

* * *

Бизга етказган азобидан фароғатландилар,
Бу азобдан кўнглимиз қаттиқ жароҳатландилар.

Номамизда номини ёзганда қилдиқ зарнигор,
Номасида номимиз бизнинг қаро хатландилар.

Қалбини забт этгали қилдик муҳаббатни қурол,
Қаршимизга қаҳрини айлаб яроғ, отландилар.

Ишқи йўқлар, билмадик, дунёга келдилар нечун,
На азоб чекди улар ёки на роҳатландилар.

Шаънимизга тухмат айтиб бетиним аҳли фасод,
Узларига орттириб кулфат, қабоҳатландилар.

Кетдилар айлаб хиёнат бизга орому сурур,
Изтироб-андухга таҳсин, кўп садоқатландилар.

Сарвиноз буй торттилар деб ҳеч қувонманг, эй кўнгил,
Меҳри толмасдан камол, жабри балоғатландилар.

Жим-жит оқиб ётар ариқларда сув
Саодат бахш этиб ўтга, ўланга.
Нақадар ғаройиб ёз фасли бу боғ,
Сирлар ўлкасидир ҳар бир кўланка.

Толе таъмасида толлар тўлганар,
Қушлар қий-чувлашар бахт илинжида.
Барқ уриб ям-яшил ором олади
Гужумлар бир-бирин пинжида.

Овлоқ-овлоқларда ошиқлар сархуш,
Бўсалар жимгина ҳайқирар.
Фаррош кампир ёлғиз... кузда хазонларни
Қандай супуришни қайғурар.

САВДО

Абдулла Қодирийни ўйлаб

Ватанни сотаман. Олинглар.
Қуёш — тилло танга. Ой — чақа.
Лекин... булар камлик қилади.
Бўлмас менга ҳатто чойчақа.

Ватанни сотаман. Олинглар.
Сотаман ҳайқириб, сотаман жўшиб.
Баҳосини келишсак бўлгани,
Жонимни бераман ватанга қўшиб.

* * *

Нималарни кечинаётир
Маҳбус бўлиб танимда руҳим?..
Гоҳ бадарға бўлмоқни истар,
Гоҳ истайди бўлмоқни қувғин.

Ёки унга осмонми қутлуғ,
Юз ўғирмиш невчун бадандан.
Ватанига кетмакдами руҳ,
Кетмакдами ёки ватандан.

Қандай англай жону дилимни
Зирқиратган мунглиғ садони.
Юртсеварни олқишлайми ё
Жазолайми ватангадони?

* * *

Азал-абад истеҳзоларин
Ўйлай-ўйлай мен ким бўлурман.
Маймун эдим, сўнг одам бўлдим,
Одам эдим, сўнг ким бўлурман?..

* * *

Руҳим, поксан вужуд қошида,
Ожиздирман тафтиш қилурдан.
Турибсан қутлуғ йўл бошида
Минг бор мусаффороқ биллурдан.

Ҳаётимнинг тонги сен эдинг,
Мана, энди умрим шомисан.
Яратганининг олдига етиб-
Боргумдек бир мусаффомисан?

* * *

Гарчи қорни тўқдир уларнинг,
Оч кўзлари ўқдир уларнинг.
Олгувчи минг қасослари бор,
Асослари йўқдир уларнинг.

* * *

Мен оловман ловуллаётган,
Мен — ойёғду. Мен — бир офтобтафт.
Бугун менга топинмоқдасан,
Ўтажаксан эртага топтаб.

* * *

Қаламимнинг чаҳ-чаҳларидан
Дудуқландим. Бўлдим гулг. Лол. Жим.
Икки қатра қалқда мижжамга
Келганида ошиғим олчи.

Қуралайкўз, жингалакжун бир
Қўзичоқни ёдлабми қўёш?
Юрагимга уқубат солди
Қайси оғоч, қайси қоратош?

* * *

Оловлар ҳам кунд сўнгай,
Юрак кўксим — қафасга кўнгай.
Тиканларим айлангай гулга,
Гуноҳларим савобга дўнгай.

Мукаммаллик касб этгай борлиқ
Эзгу якун истаб ҳар ишда.
Итларим бор, учгай қуш бўлиб,
Иблисларим бўлгай фаришта.

* * *

Риёзат чек, майли, озгина,
Тирноқча бўл мен учун ҳалак.
Эвазига тўлайман осмон,
Бадалига бераман фалак.

Бир лаҳзадан кечсанг мени деб,
Бахтдан кўзим ёшлаяжакман.
Мангуликни оёқ остинга
Келтириблар ташлаяжакман.

* * *

Салафлар эдилар,
Навоний ўрди.
Фузулий
ва бошқалар
мошоқ тердилар...

Биз учун ҳам экиб эдилар
жабборга бериб жонни.

ЛАПАНГЛАГИЧ

Ҳар бир инсон менинг тасаввуримда
Лапанглагич бўлиб туюлар гоҳи.
Унинг бир ёғида ўзи ўтирар,
Нарёғида эса — димоғи.

Е В Ш А Н

Арча, сенга осон, арча, сенга маза,
Ҳамма фасл сенинг пушти паноҳинг.
Либосинг ям-яшил хоҳ аза,
Совуқ ҳам, иссиқ ҳам суянган тоғинг.

Менинг ҳар бир новдам тезроқ униб-ўсиб,
Тезроқ яшаб қолиш учун ошиққан...
Узоқ бир умрга етмайди кўзим,
Менинг ҳеч кимим йўқ баҳордан бошқа.

КУЗБОЙЛОҚЧИ

Қомати келишган, истара иссиқ,
Бекаму кўст, силлиқ сиёғи.
Қулоқлари шалпанг эмас мутлақо,
Кўзга кўринмайди туёғи.

Нақ одам. Думи ҳам кўринмас,
Нигоҳлари тўла гўё меҳрга...
Шундай бир афсунгар — махлуқдан чиққан,
Ҳайвондан тарқаган шундай сеҳргар.

НАТИЖА

Боғлар — чўл, тоғларинг толқона чиқди,
Рост деб айтганларинг ёлғона чиқди.
Дарё деб қазганинг дўнди зейкаша,
Қаср деб қурганинг — молхона чиқди.

КУНДАЛИК ШЕЪР

Бахт уйлари кўпдир, бахтли бўлмадим,
Оромгоҳлар кўпдир, олмадим ором.
Ўғрилар тўғридир, тўғрилар ўғри,
Ҳаромлар ҳалолдир, ҳалоллар — ҳаром.

Сабрим чидамади сабр қилмоққа,
Тоқатим етмади қилмоққа тоқат.
Ҳеч ким ор этмагач шармисорликдан,
Энг шарманда юмуш бўлгач садоқат.

ТИЛАК

Юсуфжон қизиқ хотирасига

«Тила тилагингни»
деди худойим,
«Бахтли бўлишинг-чун,
айт,
нима қилай?»
«Худойим,
минг шукур марҳаматингга,
амр эт,
инсон бўлиб
туғилай».

Раҳмдил худойим
келажагимга
ажиб бир саодат муҳрини
босди...
... бўлажак онамга
бўлажак отам
шу кун
йиглаб-йиглаб
бир мактуб
ёзди.

Қ О Р

Қажрафтордир, чиндан ҳам, дунё,
Азал-абад телбадир қисмат.
Салом, муштоқ бўлиб кутганим,
Салом, эй қор, салом, эй исмат.

Поксану ҳам оёқостисан,
Оппоққинам, юмшоғим, эркам.
Нечун ердан осмонга учмай,
Ёғмоқдасан осмондан ерга?..

МАНФААТ СИЕСАТИ

Энг муқаддас китобимиз — пул,
Ахир, бошқача бўлсин нега.
Бу майдонда мен эга, сен — кул,
Бу майдонда мен кул, сен — эга.

Қашшоқларни эзар байроқлар,
Қичикларни эзар катталар.
Латталардан бўлган байроқлар,
Байроқлардан бўлган латталар.

Мақтовларга берилганда эрк,
Гарчи осмонларнинг ойимиз.
Қарғасалар, қарғиш теккудек
Йўқдир биров ҳалол жойимиз.

САХОВАТ

Қўй жигари ёқиб қолди қўноққа.
Минглаб қўй жигари қоврилди.»
Хасис боболарнинг шу афсонаси
Билан қанча аср соврилди.

Шундан ҳам саховат бўлдимиз,
Юраверган экан-да Ҳотамлар.
Фақат қўлимизмас, мана, бизларнинг
Оғзимиз ҳам очиқ, одамлар.

Дейлик, тилимизни ширин деса меҳмон,
Чек қўйиб қўшиққа, навога
Оламиниз-да шартта сўғуриб,
Шу заҳот ташлаймиз товага.

* * *

Мен сўнгсиз бир азоб, ҳудусиз бир дард,
Қўрғошиндек оғир хаёлга ўғил.
Уйлайман... қорачиққа поёнсиз нафрат,
Киприкларга меҳр қалқади, мўғул.

Бобом Шайх Нажмиддин Кубро қўлида
Ғижимланиб қолган манфур туғларинг.
Чириб-чириб ётар Урганч йўлида
Қатлимга қайралган қаттол тигларинг.

Мен канда қилмайман тиф чиритмоқни,
Сен урҳолар солиб, елдек эсасан.
Бўйнимга Чингизхон отган сиртмоқни
Заҳириддин Бобур бўлиб кесасан.

Хаёллар гоҳ қипчоқ, гоҳ ўғизимда,
Дил-Тўмарис меши. Қонга тўлади.
Билмайман қўлдами ёки бўғзимда
Исфаҳонми ёхуд Дамашқ пўлати.

Аср-асрларни сен талай-талай,
Айқаш-уйқашлайсан зулмат-зиёни.
Денгизга тегмайсан, раҳмат, ҳар қалай,
Ташлаб кетадирсан икки дарёни.

Икки дарё мадҳи битилган шеърлар
Белга ёр боғлаган қийиқларимда.
... мен тушлар кўраман. Манглайим терлар.
Мудҳиш бир истеҳзо мийиқларимда.

ФАХРИЯ

На-да мағрур қилди ва на-да маҳзун
Қимдандир қолганим, кимдан ўзганим.
Ўзимни эр билдим ҳамиша,
Шер билдим ҳамиша ўзгани.

Умрим ўтаётир... эзгулик
Юрагимнинг тенгсиз мулки бўлиб...
Лекин... алам қилар, шер деганларим
“ Чиқиб қолса ногоҳ тулки бўлиб.

* * *

Табиат, мен сени севаман,
Тилайман мангу бир омонлик.
Сенда — яхшиликка яхшилик,
Сенда — ёмонликка ёмонлик.

Фақат эзгуликлар, фақат покликлар
Мангу бўстонингда ўса олади.
...гулга ниш урмайди асалари ҳеч,
асалари гулдан бўса олади.

* * *

Сира ҳам унутиб бўлар эканми,
Ёдимда ҳар лаҳза, ҳар бир дақиқа.
Хоразм эмасдир менинг ватаним,
Ватанимдир менинг — ҳақиқат.

Чангаллаб олади ўйлаганим сари
Юракни кун-кундан бадтар ғам...
Эсимни танибман-ки,
яшайман
қувғинди қилиниб,
бўлиб бадарға.

* * *

Тўлар бўлса ногоҳ сабринг косаси,
Сен сўлма, заҳарли дарахтлар сўлсин,
Ҳар бир кечган лаҳзанг ҳаётбахш бўлсин.
Паймонанг тўлмасдан бурунроқ тўлсин.

ҚАРЗ

Болакай, минг раҳмат одобинг учун,
Илтифотинг учун минг-минг ташаккур.
Азалдан абадга мерос бўлаётир
Камёб бир холислик, тансиқ тиниқ нур.

Шунга муносибдир — бу эзгу қарзни
Жон билан узаман бир кун ҳойнаҳой.
Менга автобусда ўрнингни бердинг,
Сенга ер юзида бўшатаман жой.

ҒАЛАБА БАЙРАМИДА

Жасур кўз ёшларинг фироқни енгди,
Қаҳрамонлар қилди ҳижронни тор-мор.
Учрашдиқ. «Йиғлагим келяпти, оға...»
Лекин кўзингга ёш келмади зинҳор.

Кўз ёшларинг сенинг буюк жангчи эди,
Севгилим, улардан бўлдинг жудолар.
Ғалаба байрами!.. Оҳ, бу байрамда
Иштирок этмайди фидолар.

* * *

Ассалому алайкум, мунисим Қоплон,
Қорни тўйса — байрам, қорни, тўйса — ийдим.
Вовуллашни тўхтат, сабрда тоблан,
Ҳадеб итлингингга бораверма, итим.

Занжирингни ечай. Кета бер. Йўл ол.
Чорлаётган бўлса, майли, қай тараф.
Агар жуда зарур бўлса, тишлаб ол.
Лекин ҳураверма одамга қараб.

Эсингизни сал-пал йиғиштириб олинг,
Саодатсирайверманг, бахтсирайверманг.
Муяссар қилингансиз барча тилакларга,
Тўқин эллар ҳақда алаҳсирайверманг.

Эришган чўққимиз шул эрур бизнинг,
Оғзингизга қараб гапирингиз.
Шунга ҳам шукрингиз бўлмаса,
Шунга ҳам чидамаса сабрингиз,

Шундай афсунгарлар кўрар бизда иш,
Минг кулфат даф бўлар бир иймосида.
Минг дору жудолик дардига малҳам,
Оғриқни ўлдирар минглаб восита.

Фарқлаб ололмайсиз шунда дафъатан
Нимадир офату, нимадир роҳат.
Виждон виждонсизлик бўлиб туюлар,
Эзгулик туюлар бўлиб қабоҳат.

Ҳали айтди дерсиз, сеҳрланиб қолгач
Ўзни нақд арш узра сиз ҳис этасиз.
Чексангиз ҳам кулфат билан аламини,
Шодлик ҳамда бахтни куйлаб кетасиз.

* * *

Ер тагида илон қимирлаганин
Бориб турган айёр илғайди баъзан.
Уникидан ошиб тушади макринг,
Яъни — у илонни сен юргизасан.

Юргизиб турганинг пинҳон илоннинг
Заҳарли экани сенга ёқади.
... барибир соддасан. Билмайсан, шўрлик,
У фақат ўзингни чақади.

Табриклайман мен сени, ўрмон,
 Кетиб қолдинг муртад диёрдан.
 Лаганбардор, мурдаруҳ бу халқ
 Қўл сипқорган шаробларни гар
 Сенга қуйса, шаксиз, тўлардинг.
 Бахтли қилиб гумроҳ касларни,
 Оролгинам, не ҳам бўлардинг.
 Қутлуғ бўлсин сенинг ҳам биздан
 Ўксиб-ўксиб кетиб қолганинг.
 Ҳеч ким билмайдиган, белгисиз
 Манзилларга кетиб қолганинг.

Оҳлар тортдик маҳобат учун,
 Чекиб келдик йўлига фарёд.
 Англадинг-да барини, кетдинг,
 Раҳмат сенинг фаҳмингга, дарё.
 Сен ҳам тушундинг-ов, ниҳоят,
 Ҳақ йўлинда юришмайди дов.
 Қийин эди... барибир кетдинг,
 Аста-секин биздан, Юмиров.
 Сира-сира ҳадиксирама,
 Диллар бўлмас ҳаргиз яро, хун.
 Отланганинг йўлдан қайтма ҳеч,
 Худо ёринг бўлсин, Қорақум.
 Фироқ куйин шовулладингиз
 Аҳли нокас қилгач ҳужумлар.
 Қуртлар ҳижрат учун баҳона,
 Оқ йўл, ватанзада гужумлар.
 Сургун бўлди не-не азизлар,
 Авлиёлар бадарға кетди.
 Энди мана, ниҳоят,
 Сизга ҳижрон навбати етди.
 Гарчи элни элим деб алқаб,
 Ватаним деб айтар ваганин,

Булар элни элдан чиқарар,
Ватанидан ҳайдар ватанни.
Қиладиган ишлари бошқа,
Бошқа айтадиган сўзлари.
Чунки булар аллақачонлар
Ўзларидан кетган ўзлари.
Авжда ёзу қиш даҳалари.
Фарқ қилароқ пилла қуртидан
Шунча карнай иштаҳалари.
Қанча ҳаром бўлса луқмалар,
Бугунни еб қўйса гўрга эди,
Ўтмишни еб қўйса гўрга эди,
Ахийр бир кун ўзларини ҳам
Ўзлари еб тўйса гўрга эди.
На-да фақат дарё, денгизлар,
Тоғ-тошларни кемирмоқда булар.
Нафақат ўз халқин ҳақини
Туну кун еб семирмоқда булар,
Йўқ!.. Ўзининг ва ўзгаларнинг
Куйдирмоқда етти пуштини.
Емоқдалар ҳали туғилмаган
Набираларининг гўштини.
Қўрқмадингиз дарёлар, тоғлар,
Жиркандингиз зару зўрлардан...
... қайтманг,
халос бўлмай туриб юрт
одамхўрлардан!..

ГОФИЛ

Уйқуга кетасан — тўрт мучанг ҳам бут,
Уйқуга кетасан — кўнглинг, қоринг тўқ,
Уйғониб қарайсан — қўлларинг кесик,
Уйғониб қарайсан — оёқларинг йўқ.

Даҳшатдан тегрангда бутун бир замин
Е метин ёки тош қотган бўлади.
Қўл-оёқ ўрнига тўрт улкан илон
Вужудингни чирмаб ётган бўлади.

Тўртовлон бошингни талашар тинмай,
Тингламасдан фарёд ва нолишини...
Истасайсан на бошинг ғажилишин сен,
Е на илонларнинг оч қолишини.

А Р З

— Уйим куйди менинг, хон оға,
— Не бўлди? Ким бузди инсоф — бурчини?
— Карвонсаройда бир ухлаб-уйғонсам,
Ёнимда йўқ тилло тўла ҳуржуним.
— Шунчалик ҳам қаттиқ ухлайсанми, ғофил!
Қиласан-а яна уялмай ҳасрат.
— Бир қошиқ қонимдан ўтингу, лекин.
Сизни уйғоқмикан дебман, хонҳазрат.
...— Донишманд экансан. Раҳмат, мусофир!
Энди саройимда бир кун меҳмон бўл.

Эртаси кун келса, хуржун ўрнида,
Хуржуннинг устида чопилган бир қўл...

... бизлар ҳам кўп ёмон қаттиқ ухладик,
Доҳийлар уйғоқ деб кўнгил бўлгач тўқ.
Уйғониб қарасак — йўқдир дарёлар,
Уйғониб қарасак — денгизимиз йўқ.
Лекин ғаройиб бир фарқи шунда-ки,
Барин ухлаб ётиб ичган ўзимиз.
Бугун башарият олдида, мана,
Оқ пахта деб қаро бўлди юзимиз.
Қолаверса, қани, не чорамиз бор
Айбни бир-бировга тўнкашдан ўзга

Кимга ҳам ёқарди олтин қўлини
Кестириб ташлатиш денгизга.
Сув эмас, қўлларга тўлмасми Орол
Ногирон қолдириб ёш-қаримизни.
Қармоқ солиб сўнгра балиқ ўрнига
Тутиб емаймизми қўлларимизни?..

ШУНДАЙ ОДАМ

Шовқинлардан безган; боқмасдан қўйган
Дўстлик, душманликка, омадга.
Эришган бир бахти — кимсасизлик ҳам
Келтирар қулоғини қоматга.
На-да доноликни олқишлар,
На-да лаънатлайди у жаҳолатни.
Қўмсар ёлғизликдан, кимсасизликдан,
Узлатдан бадтар бир ҳолатни.

* * *

Шўрлик товуқ, қўрқма қақолаб,
Ҳайиқма ҳеч. Тўйиб жўжа оч.
Бизлар сенга тегмаяжакмиз,
Юмуртқанга эмасмиз муҳтож.
Сен ҳам, қуён, қалтирайберма,
Шалпанг қулоғингни динг қилиб.
Болалайбер далада, даштда
Биргина ўзингни минг қилиб.
Биз агарчи раҳмдилларнинг
Яхшилари яхшиларимиз,
Йиртқичлардан бадтар йиртқичмиз,
Ваҳшийларнинг ваҳшийларимиз.
Айиқларни кабоб қиламиз
Ўрмонларда гулханлар ёқиб.

Тимсоҳларнинг тухумларини
Нонуштага ичамиз чақиб.
Сўнгра мунис қумрилар билан
Бўлурмиз бир ғамгин суҳбатдош...
Оҳуларни қучоқлаб олиб,
Ўкраб-ўкраб тўкадирмиз ёш.

ВАСВАСА

Эзгулик дегани — қуруқ сафсата,
Самимият — ниқобланган ваҳшийлик.
Беғараз келмаган, холис келмаган
Дунёга ҳеч қачон яхшилик.
Инсоннинг манглайга шу,
Шулдир одамзодга азалдан буйруқ.
Самода чарх урган ер курраси ҳам
Шудгордаги қуйруқ...
шудгордаги қуйруқ...

БОҒ ҲАҚИДА БАЛЛАДА

Қишлоқда бор эди қутлуғ бир бўстон,
На боши кўринмас ва на оёғи.
Замин мевларин хил-хили унда,
Номи ҳам жўнгина — Гўжанинг боғи.

Босмачилар унга тегмагандилар,
На-да оқ, на қизил томон эди боғ.
Мудҳиш қаҳатчилик йиллари омон,
Қиргин йиллари ҳам омон эди боғ.

Шоҳона муҳташам, тун-кун ораста
Қўшқу айвонлари бўлгувчи эди.
Авазмат овчининг тозиси ҳуркан
Йиртқич хайвонлари бўлгувчи эди.

Қибрни билмасди соҳибкор чоллар.
Қўп камсуқум эди сарвар диллари.
Едда Оллоҳберган заргар бобонинг
Ғуж-ғуж, сўлқим-сўлқим марваридлари.

Алломишлар билан баҳс боғлатсанг ҳам
Иложи йўқ эди ҳеч ҳоритишнинг.
Холис меҳнатлари унут бўларми
Қабрингга нур тўлгур Қарим Мортишнинг.

Ҳар анжир — бир офтоб, ҳар оду—бир тун,
Чайқалиб турарди ноклари ларзон.
Бошланиб кетдию ялли лоқайдлик,
Боғни сал бир вақтда йўқ этди хазон.

Ўтқаздилар кейин на бир туп ниҳол,
Ақалли на битта данак қадалди.
Айланди шип-шийдам, катта майдонга,
Ва... Ғалаба номи билан аталди.

Ям-яшил намоёиш тарқалди бунда
Алвон шиорларнинг тантанасидан.
Зирқираб кетаман ҳар гал ўтганда
Дарахтлар руҳининг дард, таънасидан.

Ном берган дономи ё нодонмиди,
Юрагими дардлими ё бедардмиди —
Билмайман... лекин бу марҳум бўстонни
Ғалаба деб аташ шунча шартмиди.

Каммиди шу номда яшаб тургани
Минг-минг хиёбоннинг, минг-минг кўчанинг.
Қайтадан тикланса бўлмасмиди боғ
Ҳам — аталса номи билан Гўжанинг.

Йўқ! Томоқдан ўтмас еган нонимиз
Ҳар кун кўксимизга минг муштламасак,
Хунук қилғилиқ, бад кирдикорларни
Улуғ номлар билан хаспўшламасак.

Охири вой бўлса қилган ишимиз
Ўзал важҳ, карсонлар топиштирамиз.
Ҳар бир шармандалиқ, шармисорликка
Ғалаба номини ёпиштирамиз.

Қалқон бўлиб қолган кўп қутлуғ номлар
Ҳар айёр, ҳар иблис, ҳар бир шайтонга.
... айланмаса эди бир куни ватан
Ғалаба номли тап-тақир майдонга.

ВИДО

Рўзимат Отаев хотирасига

Қўлларимнинг патлари йўқлар,
Суякларим — қўрғошин йиллик.
Мени бунча ёмон чорлайсан,
Жоним осмон, бу не кўргулик.

Самарлари узоқ куттирди
Умид билан экан мевамнинг.
Кўчмоқдасан гумбазларига
Сенга улғи бўлган Хевамнинг.

Тун-кунларинг талашадирлар
Ғамларимни, аламларимни.
Тортишарлар чексизликларинг
Поёни йўқ оламларимни.

Ҳар тонг тиниқ мовийликларинг
Нигоҳимни бир ёритади.
Сен тортасан хаёлларимни,
Вужудимни замин тартади.

Юрагимни тортар бир юрак
Мендан олис-олис ерларда,
Мен мисралар билан дардлашиб
Саргардонман ғариб шеърларда.

Ишқдан бўлак тироғим йўқдир,
Йўқдир шеърдан бўлак ҳеч ларзам.
Дўстларимдан бошқа ҳеч кимим,
Ердан-кўкдан бошқа ҳеч нарсам.

Дўст меҳрини парҳез тутмадим
Нодўст дунё гарчи ғамхона.
Ўлдирса ҳам олдим-да едим
Луқма тутгач хаста ҳамхонам.

Сиз ҳам тутманг меҳримни парҳез
Жоним тандан бўларкан жудо,
Меросдирман ҳаммангизга тенг,
Тенг кўрганни тенг кўрар худо.

Кўрингизлар барабар баҳам,
Дардманд сўзим шеърники бўлсин.
Руҳим бўлсин сеники, осмон,
Ва жасадим — ерники бўлсин.

Дўстларимга бахшида бўлдим,
Уммон эдим, қолмай бир қатра.
Юрагимни тортган ошуфта
Юракники бўлсин хотирам...

ИЛТИЖО

Дунё на зар, на-да зўрники,
На-да толиқар у ва на-да ҳорар.
Шиддати — ялт этган нурники,
Дунё елиб борар, югуриб борар.

Денгизлари қуриб, дарёлари тошиб,
Тоғлари емирилиб, боғлари ўсиб
Гоҳ тўғри йўл топиб, гоҳи адашиб,
Чарх урар... бир лаҳза алғамас кўзим.

Борар ерга кириб, ҳавога учиб,
Сувга чўкиб борар, борар ўтга ёниб.
Дийдорига тўйиб олай бир лаҳза,
Бир лаҳза тинч қўйинг дунёни...

СУЊГГИ ЖАНГЧИ

Денгиз кетиб қолди аста —
Секин кетиб қолди чечаклардан ҳид...
Ҳали ҳаёт экан, хайрият,
Уят, ор туйғуси — энг сўнгги умид.

Сен қизариб кетдинг. Яноқларингда
Кўрдим ловуллаган оловни...
... байроқдорлар ҳалок бўлаётиб ҳам
Қўлдан қўймайдилар яловни.
Бизга Орол денгиз томони етди,
Заминларнинг «дориломони» етди.
Мўйноқ тузин тотдик етмиш икки йил,
Тузлиққа тупурмак замони етди.

ҚАРҒА

Булбуллар кетгандир бу гүзал ердан,
Гүё бу боғ, гүё бу гуллари йўқ.
Бўстонда дард билмай яшайди қарға,
Осонлари йўқдир, мушуқуллари йўқ.

Болалар чекмайди, фигон тортмайди
Ўқрайиб-ўқрайиб қағиллар гулга...
Шумкампир заҳарлаб меросхўрларни,
Эгалик қилмоқда бебаҳо муякка.

ЧАҚАЛОҚ

Бир кулса, минг бахтни қилганча тортиқ,
Қиқирлаб бир қучоқ, тўлпи, бақалоқ
Қўзиқориндек тез, пўлатдек қаттиқ
Дам сайин улғайиб борар чақалоқ.

Кечалар-кундузлар ёниб-ўчади
Тонглар отар — олов, шомлар сўнар — кул...
Фасллар аридек қўниб учади,
Меваланиб борар инсон деган гул.

БУҲРОН

Кимдир ўн, ким эллик, кимдир юзбоши,
Эл оғзин олалаб ётибди.
Мартабалар баланд, мартабалар паст,
Сичқондек болалаб ётибди.

Қай биров сотади боғларни,
Қай биров сотади баданни.
Қай биров сотади оҳларни,
Қай биров сотади ватанни.

Воҳирин сотади кимлардир,
Кимдир ботинини сотади.
Аллаким пуллайди дўстини,
Аллаким хотинини сотади.

Қўллари кўксида ҳимманинг,
Ҳеч кимда йўқ ғазаб, ҳеч кимда йўқ қаҳр.
Кепқолинг, опқолинг — кечикманг,
Қизиб турган бозор Мовароуннаҳр.

Тайсаллаб турмаймиз лаҳза ҳам,
Ақлми, юракми — сотамиз.
Ўтмишингиз йўқми? — Айтаверинг,
Келажак керакми? — Сотамиз.
Оғиздаги ошми — олинглар,
Кўзлардаги ёшми — олинглар.

Сўрайверинг сира тап тортмай,
Иккиланманг, қаттиқ ботмайди.
... фақат мансаб ҳақда оғиз оча кўрманг,
мансабини ҳеч ким сотмайди.

* * *

Рухни йўқламайди саноқсиз юлдуз,
Хаёлим ёришмас тонгларга ўхшаб.
Ҳозир барибирдир кечами-кундуз,
Юракда рўз йўқдир, юракда йўқ шаб.

Чарақлаб-чақнамай офтоб мисоли,
Очиқ кўзларимда ухлар қорачиқ...
Унут бир туш каби моҳтоб висоли,
Осмон билан энди гўё ора очиқ...

ҚАРСАҚЛАР

Сен ишондинг бу қарсақларга,
Ва кеккайдинг, бамисли хода.
Сотдинг, сотиб қўйдинг ўзингни,
Яна — жуда арзон баҳода.

Фаросатинг етмади, афсус,
Бу қўллар қарсиллаб толмайди.
Талтайтириб отар осмонга,
Лекин — ҳеч вақт илиб олмайди.

ҚУТЛОВ

Унар тошни тарс ёриб майса,
Ожиз бир қудратдан дараклар...
Таҳдид солиб мижғов аламга,
Чарх уради кўкда варраклар.

Тилга кириб кетар чаҳ-чаҳлаб
Қушларнинг энг шўх, сайроқлари.
Ранглар ғужғон ўйнар... пойингда
Ҳамма давлатларнинг байроқлари.

На-да қилич тақдинг, вожаб,
Таажжуб, нега, от эгарладинг.
Кентлар, улуслар, ўлкаларни
Жангсиз, жадалсиз эгалладинг.

Ҳайратланмай бўлурми сира
Кўриб туриб муҳаббат васлин.
Асирдирлар кўзлар кўзларга,
Юракларга юраклар таслим.

Замин, замон тантана билан
Енгилмоқда, демасдан бир сўз...
Навбатдаги галабанг қутлуғ,
Жаҳонгир Наврўз!..

ҚУРПА ҚАВИЛАЕТГАНДА

Энам кўрпа қавиб ўтирибдилар,
Бу бахтни кузатиб, ақлим лол қолар.
Игна шўнғиб чиқар дам-бадам тинмай,
Ялт-юлт пайдо бўлар, ялт-юлт йўқолар.
Товланади қизғиш атлас жимирлаб,
Қизартирган гўё сув сатҳин шафақ...
Илон қувлаб борар думидан тишлаб,
Шўнғиб-сапчиб қочар кумушранг шафақ.

СУБУТ

Ўз дардингдан улғай, ўз дардингдан ўс,
Ўзгалар дардидан хино қўймагил.
Сенга бошқа бино қўйса, на чора,
Сен ўзинг ўзингга бино қўймагил.

Ўзингни ҳамроҳ қил йўлга чиққанда,
Нуқсон, фазилатни олмагин қарзга.
Гар ўзингдан кетсанг, барча манзиллар
Бир кун айланажак борса келмасга.

ТУРТЛИКЛАР

* * *

Бу даврада сирлар бўлиб бўлган фош,
Гулдонлардан гуллар йўқолган.
Улоқтирмақ учун бир-бировга тош,
Бир-бировга отмоқ учун ўқ қолган.

* * *

Яшолмасдан ўтган умр ёдимда,
Едда сўнган олов — ёнмасдан ҳали...
Минг-минг ранг қабри бор қорачигимда,
Бўғзимда минг-минглаб қўшиқ ҳайкали.

* * *

Сирли шитирлайсан менинг пойимда,
Сарғайганча қилиб ўз новдангни тарк...
О, тиз чўкиш мумкин бўлсайди сенга,
Куртакка йўл очиб берган ғамгин барг...

* * *

Фалак турли-турли нафас қилади,
Қўқдан гоҳо ёмғир, гоҳо қор инган.
Тупроқдаги данак ҳавас қилади
Лаҳзада ер ёрган қўзиқоринга.

* * *

Гуноҳ овоздами, қулоқда
Мени қийнайди шул сир гоҳи.
Қуёш нури — қўшиқ. Юлдузларники
Туюлади бўлиб хиргойи...

ҚУЧКИ

«Натимат ад-дахр» оҳангларида

Исматулла Абдуллаевга

МУҚАДДИМА ЎРНИДА

Элимга қул сўраб келмадинг,
Элимга пул сўраб келмадинг.
Элимга ул сўраб келмадинг,
Элимга бул сўраб келмадинг.

Сен мол сўраб келган йўқ эдинг,
Дунё сўраб келган йўқ эдинг.
Денгиз сўраб келган йўқ эдинг,
Дарё сўраб келган йўқ эдинг.

Тоғни кемирмоққа келмадинг,
Сувни симирмоққа келмадинг.
Етим ҳақин, есир ҳақин еб,
Тўймоқ, семирмоққа келмадинг.

Додлар солиб келди кимлардир,
Отлар солиб келди кимлардир.
Охир мағлуб кетмоқлик учун,
Аввал ғолиб келди кимлардир.

Очиқ эди сенга тўрт жониб,
Ойдин эди сенга тўрт тараф.
Дониш излаб келдинг, донишманд,
Нақл излаб келдинг, эй араб!

Хоразм пок умидинг эди,
Умидингга, не бахт, етдинг сен.
Ватанимга келдинг, хайрият,
Ватанимдан, афсус, кетдинг сен.

Сени ўқиб нидолар топдим,
Ўзимдан кўп хатолар топдим.
Алангали қўшиқларимга
Хаёлимдан садолар топдим.

Минг тулкини тилкалаган шер,
Юрагимдир сенга толиб уй...
Ассалому-алайкум, ҳазрат
Абу Мансур ас-Саолибий!..

* * *

«Ешлик — бахтдир, Бетимсол иқбол.
Тотлидир шодлигу ғамлари.
Утар, дариг, ёр қўйнида ҳам.
Тўхтамасдан униг дамлари.
Ешлигим бир азим дарахтдир,
Ишқ меваси — шохаларида.
У ўсадир ҳаёт ва ўлим
«сахросининг воҳаларида.

* * *

«Кўқартирди майсани ёмғир,
Кўз ёшимдан унди меҳрлар.
Дийдор афсун қиладир мени,
Мени юз кўришув сеҳрлар.
Телбаландим. Ёдимдан чиқди
Йўқ нимаю, бор нима эди.
Қиш нимаю, ёз нима эди,
Ёмғир нима, қор нима эди..»

* * *

«Ота ўғли! Қисикмас тилинг.
Лекин — сўзим жуда қисқасан.
Сен падари бузрукворингдан
Аниқ олинган бир нусхасан.
Ул зотга мен қадрдон эдим,
Шукур, умид эмасдир сароб.
Келдинг — ёди дилимга тўлди
Қуюлгандек қадаҳга шароб».

* * *

«Саодатинг менинг бахтимда,
Бахтим — ишва ва нозинг ичра.
Ишва-нозинг вужудингдадир,
Вужудинг, оҳ, либосинг ичра.
Мен бир лаҳза талпинмай қўйсам
Сим-сиёҳ чўғ — қароқларингга,
Либосингни тикан игналар
Санчилсинлар оёқларимга».

«... раҳмат, дўстим! Ишратдан мастман,
 Бўлар бўлсам шунчалар бўлдим.
 Ям-яшил бир шонадир шодлик,
 Мен ичинда гунчалар бўлдим.
 Сурур билан ўтган лаҳзалар
 Айландилар қуёшларимга.
 Ўзга дамлар, ўзга нафаслар
 Айландилар кўз ёшларимга.
 ... йўлга солмоқ истаса кимки
 Қайси хасис, қайси суллоҳни
 Ҳузурингга борсину бошлаб
 Тани, десин, Убайдуллоҳни».

* * *

«Сен ой каби олислардасан,
 Сен ой каби яқинсан кўзга.
 Ишқдан бўлак иложим йўқдир,
 Чорам йўқдир севмоқдан ўзга.
 Билмадим, ким сари талпинар
 Қор сийна остинда юрагинг»,—
 Демокчийдим қулоққинангга,
 Чаён бўлиб чақди зирагинг».

* * *

«Ғазна аҳли, эй шимолликлар,
 Сизни ҳақ ардоқлар. Бу — ҳақдир.
 Қутлуғ бўлсин муборак қисмат,
 Муборак бўлсин қутлуғ тақдир.
 Жўнатамиз тиллоларни биз,
 Хазинада йўқу борларни.
 ... эвазига изғирин йўллаб,
 Жўнатасиз совуқ қорларни».

* * *

«Нолиганим йўқдир даврдан,
Деганим йўқ замонни ёмон.
Шундай бўлса ҳамки шаънимга
Раво кўрди ёмонни замон.
Бир ўқ узди қоқ юрагимга,
Қоқ бўлинди меҳр ва қаҳр.
Ярми унинг — Ҳуросон бўлди,
Ярми эса — Мовароуннаҳр».

* * *

«Тотмаганман бахтнинг таъмини,
Елдек ўтиб кетиб бораман.
Эй камончи, нишонингга мен,
Айтгил, қачон етиб бораман.
Мўлжалингдир сенинг бир юрак,
Шу мўлжалда хаёлим-ёдим.
...юрак билан билан бир бўлиб қачон
Ором оларканмиз, сайёдим.»

* * *

«Ишқ қушларинг гала-галадир,
Ишқ қушларинг тўда-тўдадир.
Бари юрагимга кечадир,
Бари юрагингга ўтадир.
Пароканда бўлар бу бахтдан
Айрилиқнинг алам-озори.
Бошланади юрагимизда.
Муқаддас бир қушлар бозори».

«Дарахт таги — ола кўланка,
Тўшалгандек йўлбарс териси.
Сутдек ойдин... кел, эй маҳбубам,
Хўп де, худо хайрингни берсин
Райҳонлардан, шудринг сувидан
Шароб қилиб қўйгим келяпти.
Айрилиқнинг, ҳижроннинг ҳолини
Хароб қилиб қўйгим келяпти».

* * *

«Сузар карвон-карвон булутлар,
Топиб бўлмас юлдузлар элини.
Лоҳас кезиб борар тўлини ой,
Оқ юз, қора чодрали келини.
У эртами-индин тўғади,
Ечилади қоп-қора чодра.
Осмон билан бир бўлиб шунда
Ойваччалар кетарлар потраб...»

* * *

«Қандан қилиб тилингиз борди
Синди дея айтишга созни.
Уялмайсиз. Ўлди, дейсизлар
Азиз дўстим Абу-л-Аббосни.
Ўлди дейиш шарт бўлса, майли,
Айтган сўздан ҳеч қайтмангизлар.
Фақат... мени айтинг ўлди деб,
Абу-л-Аббос деб айтмангизлар».

«Гуноҳимми менинг интилсам
 Чўққиларга, нурга, зиёга.
 Лочин бўлиб туғилдим, ахир,
 Шунқор бўлиб келдим дунёга.
 Мен истасам, истамасам ҳам
 Тўрт тарафга шоним тарқалар...
 Сизларга ҳеч ёмонлигим йўқ,
 Бунича қағилламанг, қарғалар».

* * *

«Мендан ўзиб бораётган зот,
 Қанотингни кергил яна кенг.
 Шаҳдамлик касб этсин қадаминг,
 Бўлгил тулпор, лочин билан тенг.
 Учасанг оёқ, елсанг қанотинг
 Борсинлар чарчашмай-толишмай.
 Лекин... мен ҳам мен ҳам, илойим,
 Учай сендан сира қолишмай».

* * *

«У чиндан ҳам ҳаммадан баланд,
 У ҳаммадан, чиндан, юқори.
 От ҳуркитар савлати унинг,
 От ҳуркитар унинг виқори.
 Ҳамма гўё кемтигу, фақат
 Фақат ўзи бутундек баланд...
 Аслида-чи, салладаги чанг,
 Гулхандаги тутундек баланд »

* * *

«Е раб! Мана, кўтарилди чанг,
Бўлмоқчидек осмонга нарвон.
Е раб! Дўстлар отланмоқдалар,
Е раб! Йўлга чиқмоқда карвон.
Қолмоқдамиз йўл бошида зор,
Йиғлаб-йиғлаб, ўксиб-ўксиниб.
Яқосини чок этар қимдир,
Қимдир эса йиртар... кўксини».

* * *

«Икки қатра кўз ёш мисоли
Икки ёнга кетдик ажралиб.
Икки зилол сув томчисидек
Икки ёққа кетдик сачралиб.
Кўз олдимдан кетмайди сира
Яноқларинг — қизил олмадек.
Учрашди жуфт қатра кўз ёшим,
Бизлар эса учрашолмадик».
«Меъда чирир секин ва аста,
Йўқолади эс-ҳуш, хотира.
Бир қултуми бу ёқда турсин,
Ичма ундан, ҳатто, бир қатра.
Шоҳ бўлсанг ҳам, обрўйинг тўкиб
Маҳрум этар тожу тахтлардан...
... бу гапларнинг ҳаммаси тўғри
Шароб топилмаган вақтларда...»

* * *

«Ёнгоқ мағзи деб эдим сени,
Тотли ўйлар ўйлаб сен ҳақда.
Тарқатгандим хуш-хуш хабарлар
Алқаб-алқаб ва мақтаб-мақтаб.
Соф юраклар ҳақда, сўнг билсам,
Қўп қуланса сўзлар дегансан.
Айтганларим ҳамон рост... фақат
Пуч ёнгоқнинг мағзи экансан».

* * *

«Тўғри, болдир булбуллар саси,
Тўғри, қанддир қовунлар таъми.
Тўғри, набот нокларнинг тоти,
Тўғри, шарбат шудринглар нами.
Тўғри, жон ҳам ширин... тугилгач
Неча йил ўтса-да орадан...
Лекин бари заҳар, айрилсам
Суюклигим Даҳҳазорадан...»

* * *

«Қошларини қилич этиб у,
Бўлиб юрмас бекор оввора.
Киприкларин нашта ҳам қилмас,
Айламакка юракни пора.
Шундоққина бир қиё боқиб
Қўйса, шунинг ўзи етади.
Қўзларингдар тирқирайди ёш,
Бўғзингдан қон сачраб кетади...»

* * *

«Киприкларинг майсадек момик,
Кўзларинг ҳам чашмадир — зилол.
Сочларингнинг райҳони хушбўй,
Икки қошинг эса — жуфт ҳилол.
Бардош беролмайман бу бахтга,
О, гўзаллик! О, кўрк! О, Ҳусн!..
Ижозат бер, қўйиб юборай
Бу ўтлоққа кўнглим оҳусин...»

* * *

«Ҳамма ёқ оқ, ҳамма ёқ оппоқ,
Ақли лол қолдиргай бу кун.
Туя кўпик сочмоқда гўё,
Гўё кампир эламакда ун.
Кечагидек шамол увиллаб,
Дўқ урмайди, қилмас дағдаға.
Қор ёғмоқда гоҳ майда-майда,
Қор ёғмоқда гоҳ паға-паға».

* * *

«Кетдинг. Қолдим. Кетди изингдан
Мени ташлаб иккита кўзим.
Бўғзим кетди, юрагим кетди,
Йўл бўйида турибман ўзим.
Украяпман. Гарчи бўғзим йўқ.
Дил йўқ. Ғамдан эгик бошларим.
Кўзларим йўқ... ювар юзимни
Минг таажжуб, кўзим ёшлари».

«Икки қошинг — иккита қилич,
 Икки қошинг — иккита шамшир.
 Гоҳ титрайди, гоҳи ўкрайди,
 Юрагим ҳам оҳудир, ҳам шер.
 Тонгда сенга талпинган дилга
 Ушмундайин бир чора қилдим —
 Қўлга олиб шамширларингни,
 Ўз кўксимни минг пора қилдим.»

* * *

«Дилни сенга отдим, юлдузим,
 Берар дея юз берса не ҳол.
 У чирпираб қуёшга дўнди,
 Кўнди юксак чўққига беҳол.

* * *

«Гоҳи-гоҳи дунёни кўрмак
 Истаги жой олгач дилимдан,
 Донишманд дастёрлар ёлладим
 Китоб-дафтарлардан, илмдан.
 Қимсасизлик улфатим бўлди,
 Фаройиб бир ҳикматга молик.
 Ёлғизликдан орттирдим ошно,
 Содик ёрим бўлдим танҳолик.
 Дўст тутиндим жудоликни мен,
 Бунё бўлди ноёб бир ҳашам.
 Бариини чорладим базмга,
 Хаёлдан уй қуриб муҳташам.

Чиқаётир авжига ишрат,
Келиб кўкрак юракларга тор.
Базимизга ҳалақит берманг,
Утинамиз, одамлар, зинҳор!..»

* * *

«Ҳид билмайди. Чаманлар қийғос,
Унларида ва сўлларида.
Қўлидан-ку ҳеч иш келмайди,
Лекин ҳамма иш — қўлларида.
Аёлларни қулфлаб кеккаяр,
Қалитларни белга нақ осиб.
Эришмак-чун висолга, йўқдир
Қалитлардан бошқа вақоси».

* * *

«Олиб орган эдим сенга гул,
Босган эдинг бағрингга маъсум.
Кўчган эди рухсорингга ул
Бўлиб мийиғингга табассум.
Табассум гулини соғиндим,
Менга олиб кел-чи шу гулни.
Мендан сенга элчи шу гулни....
Сендан менга элчи шу гулни...»

* * *

«Дилга тоғдек залварли, оғир
Муҳаббатнинг юкини ортдим.
Шўрлик бирдан инграб юборди,
Ва мен — ғам чекишдан бош торттим.

Ғам ҳам айёр. Анойи эмас.
Заҳар қотдим ичган ошимга.
Тарк этди-да, юракни дарров,
Келиб тушди энди бошимга.
Ғам чекишдан мен бош тортгандим,
Соб бўлганда дилнинг бардоши.
Нени тортсин энди шўрлик бош,
Йўқ-ку, ахир, бошимнинг боши».

* * *

«Улганимда тирилтирдилар,
Тагин — инъом этдилар тортиқ.
Бундан ортиқ эзгулик борми,
Саховат борми бундан ортиқ.
Сувод ёки Рабобдан сақла...
Арбобларга юз тушса доим,
Убайдуллоҳ ибн-Аҳмадга
Раҳматингни ёғдир, худойим.
Тарк этмасин уни сира тож,
Тарк этмасин уни сира тахт.
Ҳузурига қиёматгача
Зиёратга келиб турсин бахт.»

* * *

«Дарахтлар кўп нодондир, гулим,
Гуллашса ҳам ял-ял, қулф уриб.
Бир дона ҳам мева бермайди
Гулларини тўкмасдан туриб.
Сенга, тенгсиз эй сарви нозим,
Бетимсол бир фазилатдир хос —
Дув-дув мева тўккан вақтингда
Гуллаб-гуллаб турасан қийғос...»

* * *

«Ёруғ дунё ёруғмас, асли,
Абадийдир унинг зулмати.
Бу дунёда ким эзгу, ким пок,
Унинг бахти зинҳор кулмади.
Дунё молин берсанг-да бахт йўқ,
Алам — текин, ғам-кулфат — текин...
Дунё — зиндон... Шунинг учун ҳам
Унда кунлар ўтади секин...»

* * *

«Яқинларим йиғлаб бўлгандир,
Умри тугагандир мотамнинг,
Шунчаюк ҳам чўзиладими
Уқубати ўлган одамнинг.
Марҳумманми-йўқми, ҳар қалаи,
Қучоғингга олдинг-ку бироқ...
Шунча қаттиқ соғинганмидинг,
Хуш кўришдик, азизим тупроқ».

* * *

«Керак бўлса, шартта чиқариб
Керак жойга мардона санчар.
Бошқа вақтда пинҳон сақланар
Мард йигитда ҳамиша ханжар.
Иккита қин бўлар ханжарда,
Билмоқ бўлса агар тилагинг —
Бир қин бу — ўз қинидир унинг,
Иккинчиси — ёвнинг юраги...»

«Ватанимдан хабарлар келди,
Ватанимда қаҳат, тақчиллик.
Икки дарё қуриб боряпти,
Келаётир бир қурғоқчилик.
Икки кўзим икки дарёни
Изтироблар билан этар ёд.
Ватанни тарқ этиб, кўзимга
Кўчмакдами ё икки дарё?»

* * *

«Ухшилар ҳамиша яхшидир,
Улар мангу. Биз — бир замонлик.
Кўникқанмиз уларга лекин,
Улардан ҳеч келмас ёмонлик.
Улар хурсанд қилмайди бизни,
Бу не кулфат, бу не ваҳшийлик —
Биз миннатдор бўламиз фақат
Ёмонлардан келса яхшилик».

* * *

«Менга биров яхшилик қилди,
Билмай қолдим — қим у? — худойим!..
Қайси Ҳотам, қайси жувонмард,
Қандай тани, қандай фидойи?
Икки кун-ки, худойим, мапа,
Юрагим ғаш, руҳим булутдир...
... мендан ким-ки яхшилик кўрса,
Энди менга барин унуттир...»

«Қўй, мақтама ҳаддан зиёда
Ўз туғилиб ўсган элингни.
Оқ йўл бўлсин! Одис сафарга
Боғлабдирсан, йигит, белингни».
Элингда гар бўлса номус-ор,
Қўтармасди душманлар туғин.
Қилмас эди ўз бағридан у
Сенингдек бир фарзандни қувғин».

* * *

«Бир вақтлари юз яшар чоллар.
Менинг йигит бошимга
Қўмир билан бўр чаплаганлар.
Оқ сочимдан ажабланма, қўй,
Сабаби кўп бошда оқларнинг.
Оппоқ бўлиб туғилмоқда-ку
Сочи ҳатто чақалоқларнинг».

* * *

«Менинг руҳим — само қаъринда,
Менинг руҳим — тупроқ ичинда.
Аниқроғи, севгилим, сендан
Мен абадий фироқ ичинда.
Бир кун сени ларзага солиб,
Бир кун юрагингни ёқаман.
Ер қаъринда зилзла бўлиб,
Самоларда чақмоқ чақаман».

* * *

«Етуклигинг ҳаммага ойдин,
Етуклигинг ҳаммага аён.
Эл айнаган бу мудҳиш кунлар
Бор фазилат — сенда намоён.
Бир кун фазлинг билан қутқаргунг
Юракларни ўкинч-доғлардан...
Дур-гавҳарни босқин даврида
Асрайдилар саждагоҳларда...»

* * *

«Дунёда ким энг ёмон бўлса,
Унинг билан тенг ёмон бўлдим.
Энг ёмонлар ичинда ҳатто
Аслида, мен энг ёмон бўлдим.
Шодланмадим очилишдан ҳеч,
Ғам чекмадим ҳеч вақт сўлишдан.
Табриклайман. Барингиз озод
Дунёда энг ёмон бўлишдан.»

* * *

«Ниқобингни кўтарган эдинг,
Қош қиличинг яланғочланди.
Қулоқ эшитиб, кўз кўрмаган
Ғаройиб хунрезлик бошланди.
Дастингдан бу кўксим бўлди чок,
Силқиётир юрагимдан қон.
Сочларингдан ип олиб ўтказ,
Қиприкларинг игнадир, инон.

Игналар санч омонлик учун
Дилингга раҳм солса гар оҳим.
Улманми ё қоламанми,
Қўлингдан энди, жарроҳим».

* * *

«Отанг вафот этди. Кўксингни
Ул раҳматлик учун қабр қил.
Сочинг юлма. Юзингни йиртма.
Ҳар бошда бор бу дард. Сабр қил.
Шуълалар соч ғариб ерларга,
Зулматдаги нурдек етим бўл.
Бебаҳолик касб эт оҳиста,
Садафдаги дурдек етим бўл.
Қорачиқдек асра яроғин,
Тулпор, пўстин ҳам чўғирмасин...
Қиёматда учрашганингда
Токи сендан юз ўғирмасин».

* * *

«Устингда бир пас ёнбошладим,
Ажаб эмас инграб юборсанг.
Минг йилларни кўрасан олддан,
Башоратгўй, қадрдон харсанг.
Алқосос-ул-мин алҳақ нақлин
Ястаниб хуш кўраётирсан.
Қабрим тоши бўлажагингни,
Эҳтимол, туш кўраётирсан.
Ҳам хотирлаб мени ўша кун,
Ҳозир мендек ясланиб олиб,
Менинг учун андуҳ еб ҳамда
Ором олажаксан тепамда».

* * *

«Ҳижрон тоқатимни тоқ қилгач
Хатлар ёздим сенга минг ғамда.
Ҳасрат билан мактуб кутаман,
Мактубингдан қўрқаман ҳамда.
Номаларнинг ардоқлармиқан
Юрагимни — мунис қумрини?..
... жавобларинг кечикмоқдалар
узайтириб умид умрини».

* * *

«Мен қўғни севаман жондан,
Норлаб сарсин дейман у доим.
Тонг отади ҳар кун тонгда,
Ранжитмайди мени худойим.
Кимдир менга раво кўрмайди
Чарақлаган шу кун, кундузни,
Зулумотни бошимга ёпиб,
Сочмоқ истар сонсиз юлдузни.
Қилмоқ истар офтобдан жудо,
Қилмоқ истар қуёшдан маҳрум,
... кун ботади, У одамни ҳам
Ранжитмайди негадир худо».

* * *

«Михламади тўшагимга дард,
Ланг бўлмадим, шол бўлганим йўқ.
Юрагимнинг санчиқларидан
Мен бунингдек ҳол бўлганим йўқ.
Токи уни тушимда кўрдим,
Тўшак бўлди муқим бир жойим.
Кеча-кундуз менга уйқу бер,

Сеидан ўтинаман, худойим.
Тушларимда ул сарвинозим
Кўринмайин қолган чоғида
Дунёдан ҳам бир хабар олай,
Уйғотиб ҳам тургил гоҳида.
Ухламоқ бахт. Бахтдир уйғонмоқ.
Гоҳо шод, гоҳ чекиб қайғуни.
Муддатидан беш кун ортга сур
Фақатгина сўнгги уйқуни».

* * *

«Бу элда энг ҳаёли одам
Ечинади чиқиб майдонга.
Бу элда энг соддадил одам
Дарс беради тўда шайтонга.
Бу элда энг ҳалол одамнинг
Сон-саноқсиз ҳаром ери бор.
Энг вафодор ҳар бир хотиннинг
Камида ўн-ўн беш эри бор.
Бу ерда ҳар қарич тупроқда
Минг ўлим чанг солар тирилиб.
Бир-бирининг қучоқларида
Қетаётир бари қирилиб...»

* * *

«Ишонмангиз дабдабаларга,
Шиорларга ишонмангизлар.
Диёрларга кўз олайтирган
Диёрларга ишонмангизлар.
Ўз бурнидан нарини кўрмас
Аймоқларга ишонмангизлар.
Талончилар тилидан томган

Қаймоқларга ишонгизлар.
Минг хил ғараз билан берилган.
Баҳоларга ишонмангизлар.
Эл қонига байроқ бўйган
Даҳоларга ишонмангизлар.
Душманларга бошини силатган
Шод қулларга ишонмангизлар.
Эътиқодини ақчага сотган
Сотқинларга ишонмангизлар.
Ишонмангиз жазавадаларга,
Асло хуружларга ишонманг.
Ватан деган — тақдир инъоми,
Инъомфурушларга ишонманг.
Ҳаимасида айнаши мумкин
Адлу инсоф, вафо, диёнат.
Ҳеч гап эмас содир бўлиши
Улардан энг жирканч хиёнат.
Сергак бўлинг. Ёлғонга учманг.
Утрик сўзни ҳам демангизлар.
Ҳалол бўлса, не есангиз енг,
Фақатгина панд емангизлар.
Ҳалол меҳнат, содиқ дўст, чин ёр
Ростакам бахт, асл оромдир.
Золим учун қилинган меҳнат
Тўнғиз гўштидай ҳам ҳаромдир.
Ҳикмати унутмангизлар
Авлиёлар айтган пандининг.
Руҳини шод этиб яшанг Шайх
Баҳовиддин Нақшбандийнинг.
Парво этманг, такрор айтаман,
Бахт ҳақдаги кўпик гапларга.
Ишонингиз иш билан машғул
Тарс ёрилган қутлуғ кафтларга!

«Менинг уйим жуда муҳташам,
 Сенинг уйинг жуда ҳам вайрон.
 Сен уйимга ҳайрон боқасан,
 Мен бўйингга боқаман ҳайрон.
 Ёшликдан зўр ҳашамат йўқдир,
 Соч оқим-ла ичаман қасам.
 Мен уйингнинг аҳволидаман,
 Сен уйимнинг аҳволдасан».

— «Мўйсафидим, излабсен ёшлик,
 Мўйсафидим, ҳусн излабсен.
 Бўябдирсан соч-соқолингни,
 Билмам — кимдан? Нени? — гизлабсен?
 — Айланайин қайгуришингдан,
 Айланайин кўз ёшларингдан.
 Соч-соқолим оқин гизладим
 Сенинг ёш-ён кундоқларингдан.
 — Кундоқларимдан айланайин,
 Кесиб ўтмас ҳол вақт йўлимни.
 Бир тилагим, сен ўшагайсан,
 Кундоқим деб ўнгансан ўлимни.
 Ўлим сенга олиб кетгани
 Кесиб ўтмаси бас йўлимдан.
 Бўёқ бадам соч-оқларини
 Гизлай олурмисен ўлимдан?..»

«Эзгуликни ёқла ҳамиша,
 Унинг билан ўзинг ҳам ёқлан,
 Майли, минг дардга бўл гирифтор,
 Фақатгина рафлатдан сақлан.
 Рафлат нима, ҳушёрлик нима,
 Улар қандай кўрсатур нишон?
 Кундуз — туннинг ҳушёрлигидир,
 Рафлатидир кундузнинг оқшом...»
 Қорачиғим тарк этганинг сўнг
 Кўзларимдан ёғдулар ўчди...
 Менинг сенсиз қорачиқларим
 Юрагимга доғ бўлиб кўчди...»

«Заминдир бир очилмаган сир,
 Пинҳон эрур кўздан сиёқи.
 Тун пардаси билан беркиниб
 Ётар, яна, бошдан-оёғи
 Тонг отару секий-оҳиста,
 Тоғлар сири фош бўлар унинг.
 Тоғлар сарин-сарин чеккувчи
 Оҳлар сири фош бўлар унинг.
 Чўққилардан оқаётирган
 Дарёлари фош бўлар унинг.
 Дарёлари таралиб кетган
 Дунёлари фош бўлар унинг,
 Гулзорларда куй куйлаётган
 Қизлар сири фош бўлар унинг.
 Қизларга зор, маҳлиё боққан
 Бизлар сири фош бўлар унинг,

Тонг ёриша боргани сайин
Сирлар шундай фошлана бошлар.
Ахийр яна бота бошлар кун,
Сирлар тагин... бошлана бошлар».

* * *

«Қиш. Дарчадан термуламан жим,
Эмас бугун кўча кўчадек.
Қор остида ётибди дунё,
Тухумнинг ичида жўжадек.
Ҳеч вақт ҳеч ким оёқ босмаган
Каби тим-тирс ҳовли йўлаги...
Пиёлада товланади чой,
Эриб тушган офтоб бўлаги.....»

* * *

Сухбатларда рағбатланмас ҳеч,
Қитобларда сўкилади рашк.
Жоним, мен бўлсам бир дарахтман,
Қилт этсам дув тўкилади рашк.
Яна-тагин гуллай бошлайман,
Билмагайдир бу аҳвол тиним.
Бергим келмас ҳеч кимга, сени,
Сени топган қулман, олтиним.»

* * *

«Заҳарлаб ўлдирдинг алпомишларни,
Улар: ичган сувлар, эди оғули.
Иржайиб кулмоғинг энди ортиқча,
Муродга етдим деб ўйлаб, доғули.

Хайрият деб бекор тин олиб юрма,
Сендан ўч олмоқнинг тез етгай гали.
Боқиб турибдирман кўзларингга тик,
Мама, мен — қасоснинг тирик ҳайкали.

* * *

«Сенинг холинг — ажиб афсунгар,
Сенинг холинг — сеҳргар уруғ.
Уруғ эмас, йўқ, у — муҳаббат,
Муҳаббат ҳам эмас, йўқ, у — руҳ.
Кимдир уни яноққинангда
Унутганча ташлаган-кетган.
Билибми ё билмайми, неча
Қаро кўзни ёшлаган-кетган.
Бу тун менинг хаёлимда ҳам
Холинг мижжа қоқмай тунади...
Энди ҳамма юракларда у
Минг изтироб бўлиб унади».

* * *

«Келаман деб ваъда бергандинг,
Тухфа этиб сонсиз орзулар.
Кўп шамоллар эсди шундан сўнг,
Шундан бери оқди кўп сувлар.
Майсазорлар йўқ эди, мана,
Улар пайдо бўлди ҳар қайда.
Бутун борлиқ ям-яшил эди,
Бутун борлиқ энди саргайди.
Инқирозга юз тутди борлиқ,
Наф бермади афсус-аттанг ҳам.
Таназзулдан четда қолмади
Келаман деб берган ваъданг ҳам».

* * *

«Мен бир қизнинг пок хаёлида
Янгроқ қўшиқ бўлиб куйландим.
Фироғида қоврилдим дастлаб,
Сўнгра — тўй қилдиму, уйландим.
Шароб кўммоқдаман тўй куни,
Бирам гулгун, мусаффо бирам.
Бугун сенинг қайғунгни едим,
Бир кун туғилажак набирам.
Йил-йилдан май поклана боргай,
Торта боргай ақиқ каби ранг.
Нафсингни тий. Хуштаъмроқ бўлгай,
Ичса агар буни набиранг.
Илож топса, ичмасин у ҳам,
Умид-ла маст бўлиб қарисин.
Яхши кунда олий шаробни
Унинг набираси сипқорсин.
Бўлсангизлар чинакам оқил,
Бўлсангизлар чин эҳтиёткор
Май очилмай, нодон бобонгдан
Сизга қолсин абадий ёдгор...»

* * *

«Сенга бизнинг мактубимиз шул,
Шулдир сенга бизнинг номамиз —
Бизнинг ҳирқамиздир эзгулик,
Самимият — бизнинг жомамиз.
Юракларга кийилгай улар,
Сен бўлсанг — бир қутлуғ жомадон,
Қутлуғ шаҳар, эй уммилбилод,
Жонимдан севганим Ҳамадон.

Сенинг кабир жигарбандларинг
Минг туман кўз қорасиндадир.
Шулардан энг мумтоз биттаси
Мана, бизнинг Хоразмдадир».

* * *

«Яхши билан ёмон бўлди тенг,
Бугдой билан самон бўлди тенг.
Замон бошдан-оёқ дард... демак,
Дарднинг умри замон билан тенг».

* * *

«Манглайимнинг шўри ҳарбу зарб,
Кеча — уруш, кундуз ҳам — уруш.
Кеча-кундуз дўсту душманиннг
Юрагида ғазаб ва хуруж.
Фурсат йўқдир қинга солмоққа
Ҳар бир лаҳза — тинчликка ҳилоф.
Қиличимга кечаю кундуз
Фақатгина қон бўлди ғилоф.»

* * *

«Сўзларида — эзгу бир ният,
Кўзларида мусаффо матлаб.
Қашшоқликни алқаб куйлар у,
Куйлар у бойликни лаънатлаб.
Юрагимга босай дейману,
Ҳар каломи дардга дорунинг...
Қўшиғига ишоналмайман,
Овозида шира бор-унинг».

«Бутун умрим вафодор дўстлар —
Билан ўхшар маҳкам боғлиққа...
Улар нималари биландир
Ўхшаброқ кетишар соғлиққа.
Яъни улар ёнимда бўлса
Оғринмайман, ўртаниб дардда.
Бир кун-кўздан қочирсам борми,
Йўқликлари билинар шартта».

***

«Хаёт билан қўшиб бизларга.
Қўп чарчоқлар қилинган тортиқ.
Асли ўлим — чинакам қурол,
Асли ўлим — чинакам ҳордиқ.
Бошқа изоҳ, бошқача талқин
Мантиқлардан мутлақ ташқидир.
Ўйгонмоқ бу — тирилмоқ демак,
Ўйқу эса — ўлим машқидир».

***

«Илм-ҳикматни бошқага берсанг,
Ўзингда ҳам кўпаяр...
Ажаб —
бу тақводор, бу олимники
Тамом бўлак, тамом бошқача.
Бир қарасанг, —
фазилатдан сўз,
Бир қарасанг —
илмдан нафаслар.
Хаёлидан чиқаринг учуш,

сенга фазилатларни
ваъзлар.

Жоҳиллашар,
илм ўргатиб,
ахлоқсизлашар
чорлаб хулққа.

Кунда шу ҳол.
Яқин ўртада
айланади тамом
махлуққа».

* * *

«Тантаналар шунчаки боис,
Жўн баҳона кентлар, шаҳарлар.
Оқшомлар ҳам шунчаки сабаб,
Шунчаки бир рўкач саҳарлар.
Асрлар ҳам ашаддий бидъат,
Хурофотдир ҳар бир дақиқа.
Ҳақиқатдир сенинг жамолинг,
Жамолингдан ҳайрат— ҳақиқат.
Кун сени деб чиқади уфқдан,
Тонг сени деб ҳар тонг отади.
Раҳми келиб сўнг юлдузларга
Шўрликлар кўрсин деб, ботади.
Мабодо бир келмасмикан деб
Бунёд бўлган Хева, Сайрамлар.
Сени кўриб қувониш учун
Келар ҳайит, келар байрамлар.
Дийдорингдан — телбалар бўлиб
Оламнинг чарх уриб бормоғи.
... ушлай деса, ёқаси йўқдир,
тишлай деса, йўқдир бармоғи.»

«Қоматингги сарв атайдилар,
 Сочларингги атарлар сумбул.
 Сенинг жамолингнинг олдида
 Ой шунчаки эмиш бир думбул.
 Бармоқларинг — ҳусайни узум,
 Лабинг — гунча, яноғинг — гулмиш.
 Сенинг оғзинг қошида писта
 Уз оғзини катта деб кулмиш.
 Айтилмасди бу гаплар агар
 Ҳақиқат ёлғонни енгсайди.
 Ўхшамайсан, асли, уларга
 Асли улар сенга менгзайди.
 Мукаммалдир ҳуснинг. Таърифга
 Қилади кўп гўрлик шоирлар.
 Улуғлайман деб сени нуқул,
 Камситади шўрлик шоирлар».

* * *

«Сенинг, ахир, топталган еринг,
 Қумлар, саҳроларинг топталди.
 Доғингда ёв мевалар еди,
 Учоғингдан душман тафт олди.
 Кўп кеккайма, мағлуб чавандоз,
 Ахир, қасос қани? Ўч қани?
 ... илк мартаба кўриб туришим
 «Отни миниб олган чўчқани...»
 «Сен ҳайвонсан. Қорнинг тўйса бас.
 Сен ҳайвонсан. Бас — тўйса қорнинг,
 Қадри билармидинг ғурурнинг,
 Қадри билармидинг виқорнинг.
 То боғлиқсан — ювошгинасан,

Илми узсанг — ишламоғинг бор.
Чиранганча омочни судраб,
То ўлгунча ишламоғинг бор.
Йўқдир даҳшатлироқ фожеанг
Адлу инсоф, виждон баҳсидан.
Ирғишлайсан, лиқиллатиб дум
Фаровонлик васвасасидан.
Ўз йўлинг, ўз йўригинг йўқдир,
Нася олдинг ирганч йўриқни.
Жонингдан ҳам азиз кўрасан
Халачўпни, буйинтуруқни.
На-да ўкинч қийнайди сени,
Нада қийнар энди пушаймон.
Чеқи борми бу даҳшатларнинг,
Қачон одам бўласан, ҳайвон?
Узр... сенга гап қотиб қўйдим,
Ёд-хаёлинг охурда пайтинг.
Қорнинг мешдек қаппайиб тўйган,
Қутлуғ бўлсин қурбон ҳайитинг!»

* * *

«Кўзларингда ёшлар кунидир,
Юрагингда тошлар кунидир.
Иккимизнинг бу ҳолни кўриб,
Рақиб хандон ташлар кунидир.
Висол боғин заъфарон кун,
Фироқ, боғин сўлим кунидир.
Сен Урганчдан кетадиган кун,
Яъни бугун... ўлим кунидир».

«Қаллаверамликда чекинг йўқ,
 Поён йўқдир нодонлигингга,
 Қандай изоҳ бўлиши мумкин
 Мотам куни шодонлигингга.
 Қутуртириб юборар сени
 Оз-моз танқид ёхуд сал таъна.
 Золимдирсан, бағри тошдирсан,
 Эй шармисор, шўрлик салтанат.
 Тупургандир мазлум фуқаро
 Қоғозларда қолган адлингга.
 Эгов қилиб тош юрагингни,
 Қиличини қайрар қатлингга.
 Ўз мадҳингга сарфлаётирсан
 Хайқириқ, сас, товуш, унингни...
 Мангулик деб этдинг овоза
 Аллақачон битган кунингни».

«Қирон тилаб зурёдларимга
 Қовжиратдинг майсаларимни,
 Қўзларимни ёдингда тут, ёв,
 Унутсанг ҳам найзаларимни.
 Нафсинг сенинг ўпқон очгандир,
 Ютоққансан, юхофеъл мечкай.
 Заминдаги жирканч чигалсан,
 Сен чигални ҳалокат ечгай.
 Наслинг — очкўзлигингга ворис,
 Ютгансизлар наҳру баҳримни.
 Фарзандларга мерос қолдирдим
 Сенга бўлган чексиз қаҳримни».

* * *

«Фарёд чекиб куйлаган эдим
Забонимда ҳар товуш чўғ зум.
Ўзим айтган қўшиқларимдан
Авайладим мен бу ёнғинни,
Ловуллаиди ўзимнинг бўғзим.
Ёнғин — умид, ёнғин бу — орзу.
Шиддатли парвозлар пайтида
Гоҳ-гоҳ ичдим қатра-қатра сув.
У ҳам жигилдоним учунмас,
Асрадим мен уни лой учун.
Туғилажак палапонларга
Иҳчамгина иссиқ жой учун.
Мукофотлар дарё ва дарё,
Мен уларга қиё боқмайман.
Қабул қилсам борми уларни,
Тамом, бўғзимни ҳеч ёқмайман.
Тухфа очни тўйдираверсин,
Ташналарни қондираверсин.
Ловуллаатиб менинг бўғзимни
Қўшиқларим ёндираверсин.

* * *

«Сендан умид, сендандир орзу,
Сендан мурод, сендандир илинж.
Бир қўлингда — дўстларингга гул.
Бир қўлингда — душманга қилич.
Қўшигимиз, наволаримиз
Агар билсанг, шулар ҳақладир.
Қиличинг кўп сабрли. Гулинг
Қўлимизга шопилмоқдадир».

«Ҳа, гадонинг душмани гадо,
 Лекин лаънат душман гадойга
 Қавми билан нафрат бобида
 Қилаверса жирканч бир пойга.
 Гадоликни тарғиб этганлар
 Ўз қавмини ўзи қопдилар.
 Нима бало, не офат топса,
 Аввал ўзларидан топдилар.
 Нега ҳар хил тухмат ёрлигин
 Халолмеҳнат бойларга тақмоқ
 Душман бўлмас донога доно,
 Душман бўлар аҳмоққа аҳмоқ.
 Уммон каби яшанг гувиллаб,
 Дарёлардек оқиб яшанглар.
 Унутманглар, бой бойга боқар,
 Бир-бирингга боқиб яшанглар».

«Соҳибжамолимнинг ҳуснига
 Уялмасдан бақрайиб не бор...
 Тез бўл, дарров қулоғингни тиқ,
 Унга тўйиб шивирлай, девор.
 Кўзларингни юмиб ол, кўрпа,
 Бу тун тошга айланма, ёстиқ.
 Менинг бахтим қарор топмоқда,
 Саодатим бўлмоқда тасдиқ».

Чарақлаган ошноқ бир кулгу
 Юракларга бахт ёрлиғидир.
 Шунингдек, у инжу тишларининг
 Лаъл лаб билан ҳамкорлиғидир.
 Тишларининг дур қилиб, сўнг — кул,
 Қўзларининг нур қилиб, сўнг — кул.
 Муҳим шартни унутмагил ҳеч,
 Юрагининг ҳур қилиб, сўнг — кул.
 Ҳозир эса довдир бир кулгу
 Талмовсирар ҳайиқиб мунгдан —
 Тўймикан деб, азага келган
 Масхарабоз каби — лабингда...»

* * *

«Ҳаммага тенг меҳр кўрсатган
 Мард ҳолатинг билан улуғсан.
 Сен тахтга чиққанинг учунмас,
 Адолатинг билан улуғсан.
 Адл ила шоҳ дурдир, гавҳардир,
 Зулм ила шоҳ харсангдир, тошдир.
 Осмонга чиққани учунмас,
 Нури билан қуёш — қуёшдир».

* * *

«Чаманларга тўла бошладилар
 Хаёлимда тап-тақир даштлар.
 Фарёдларим тинди ниҳоят.
 Барҳам топди алаҳсирашлар.
 Иситмам сал пасайган ўхшар,
 Келгандайман озгина ҳушга.

Шунча кунлар ўхшамади ҳеч
Ўнг бўлиб ўнг, туш бўлиб тушга.
Билмам, қанча фиғонлар тортдим,
Қай вақт қилдим ўз ўзимни тарк.
Даҳшатли бир муҳожирликдан
Қайтиб келган янглиғдир юрак.
Қараб боқса, руҳим ақлдан.
Ақлим руҳдан мадад тиланган.
Хасталикнинг тўшаги менгзар
Саргардон бир учаргиламга.
Яхшиданми учиб кетганман,
Ёмонданми учиб кетганман,
Заминданми учиб кетганман,
Замонданми учиб кетганман.
Сенга қайтдим бугун, майсажон,
Шовуллаган сой, сенга қайтдим.
Сизга қайтдим, азиз дарахтлар,
Осмондаги ой, сенга қайтдим.
Равшан тортти илк бор юрагим,
Гарчи аввал эди пора, доғ.
Сенга қайтдим, жон Султонвайсим,
Сенга қайтдим, азиз Қоратоғ.
Ҳаяжоним гирдоб ва гирдоб,
Туйғуларим игрим ва игрим.
Сизга қайтдим, ҳазрати Кубро,
Сизга қайтдим, паҳлавон пийрим.
Кетаверган эканман ғофил,
Энди йўқми-боримга қайтдим.
Дардларни мен билан тенг тортган
Жони қаттиқ ёримга қайтдим.
Сенга келдим, қуёшим, яна,
Юлдузларим, сизларга келдим.
Келдим эгилмаган бошларга,
Чўкилмаган тизларга келдим.
Она тупроқ! Меҳрсизларга

Хайфлигингни билдим мен бугун.
Изҳор этилмаган муҳаббат,
Айблигингни билдим мен бугун.
Азизларнинг хорликларидан
Қўп қаттиқ лат еб эди шоним...
Ассалому-алайкум, ақлим,
Ассалому-алайкум, жоним.
Уқубатсиз бўлмайди меҳр,
Гул бўлмаган каби тикансиз.
Мен соғиниб эканман сизни,
Сиз соғиниб эканмикансиз?
Қудратимдан шукрим сизгадир,
Дардларимдан сизга арздорман.
Ҳар бир олган нафасим учун,
Ўла ўлгунимча қарздорман.
То ҳаётман, азиз тутгайман
Ҳаммангизни ҳар лаҳза, ҳар дам...
Энди халос бўлганим янглиғ
Ҳалокатли, мудҳиш бир дарддан!»

* * *

«Дилдан эзгулик қилиб эдинг,
Дилинг яро бўлди, азизим.
Оқ кўнглингдан чиққан ният деб,
Юзинг қаро бўлди, азизим.
Булар тилин тийган бўларди,
Бўлса эди ўй-андишаси...
Нур сочаман деб дудга тўлган
Эй, бегуноҳ, чироқ шишаси....»

ҲАЗАЛЛАР

Мирзо Абдулқодир Бедилдан

* * *

Пирпираб, дилларни зир титратгувчи мужғони бор,
Тим қаро зар толалардан кўзда ғуж-ғуж қони бор.

Чекмангиз ғам. Чин саодат — ёр учун бўлдим ҳалок,
Шул сабабдан тупроғим ҳар заррасининг жони бор.

Ожизу парвозталабмен, маъво йўқ учмоғима,
Ғар қанотим куйса, майли, ишқининг осмони бор.

Навбаҳор завқ-шавқларин йўқ тоти кўп вақтдан бери,
Диляроман... кулса, туз сепгувчи лаъл туздони бор.

Чархфалак шифти бало ёғдургувси қай вақтгача,
Кўп ёзув мезбон бу уй, ҳар лаҳза минг меҳмони бор.

Икки дунё аҳли ҳайрон, қилса ноз кўзгу олиб,
Авжланур ҳолбуки нози, токи бир ҳайрони бор.

Эй чаман, даҳшатлисан, ҳар ғунча бир қонлиғ юрак.
Гулларингнинг шул сабаб гулбарг тўкиб, гирёни бор.

Кўп қийин киприк кўтармак кўргали рухсорини,
Кўз деган зимдан ҳалок қилгувчи жуфт посбони бор.

Ғарчи Бедил ҳар юракдин ҳайдалиб мискин, гадо,
Муҳташамдир руҳи, чунки дил деган вайрони бор.

Тортдию ранг, айлади лабларни гулрухсор қизил,
Гўё кўрсатди ғунча пардаи зангор қизил.

Сен сира алданмагил наргис кўзин хумморида,
Бир бало топғусидир бўлса кўзи хуммор қизил.

Бу баҳор кўп нозли келди, мен-чи — ҳасратхонада,
Гулларим расми тушиб бўлсин эшик, девор қизил.

Аҳли дил қотиллик арбобига ҳеч қилмас ҳавас,
Барҳаман ғар қилса-да қонга бўяб, зуннор қизил.

Қатнасанг, золимга арз айтиб, иши — рад айламак,
Улмагунча то гиламдан топталиб бисёр қизил.

Шавқ ўтидан мен жигар қонимни тўкмак истадим,
Топмадим лекин сира кўзимда ёш зинҳор қизил.

Заъфарондир бу вужудим хасталикдан қон қочиб,
Қилмасанг бўлмас уриб тийғингни бир миқдор, қизил.

Ғар қалам зар нақш ила сатримни ишро айласа,
Шуъларанг руҳни кўчиргач, бўлғуси туммор қизил.

Ошиқ аҳли дил азоби, қисмати қондир мудом,
Гул эса киймиш бошига шунчаки дастор — қизил.

Қонли фарёд тингламак истар чаманда лолалар,
Чундигин тўти ва булбул айламини тайёр қизил.

Навбаҳор, Бедил, унутма — бахт сира ранг таппамас,
Бўлди кулфат аҳлининг кўз ёшидан гулзор қизил.

* * *

Ҳар тун оқшом оҳ чекарсан, хушчиroy булбулгинам,
Маст қилур шабнамми гул ё кўкда ой, булбулгинам.

Аҳли маъшук аҳли муштоқни, бас-э, қилгай асир,
Гул ҳидидан ўзга занжиринг йўқ, ҳой булбулгинам.

Ёр оёғин нақшидан бошим бўлибдур баҳрамад,
Сенга соя солса гул мисли ҳумой, булбулгинам.

Бахту кулфат шунда-ки, гулшандамиз, лекин қанот
Синганидан дилда нола, дардга бой булбулгинам.

Мавжланиб, ранглар жило бермиш саҳар гул баргига,
Бу дуонинг давлатидан, ҳойнаҳой булбулгинам.

Ишқда ор бўлсин, қара, дийдор ризосини олмагач,
Гул қошида машгулотнинг вой-вой булбулгинам.

Донг таратган меҳрга муҳтож эмаслик бирла кўрк,
Ким сени кўргай раво гулга, гадоӣ булбулгинам.

Бедилинг гул ўртигин ғафлатда кўп қилди талош,
Унга бер иссиқ қанот остинда жой, булбулгинам.

* * *

Агар сен бўлмасанг дилга нетиб бахт, гулғузор, келгай,
Агар келсанг сурур келгай, беҳишт келгай, баҳор келгай.

Қадам ранжида қил, чиққай чаманлар қошинга пешвоз,
Олиб ибрат бу ташрифдан товуслар пурвиқор келгай.

Адам тупроғини ҳар қанча уйса чарх ғуборимдан,
Бу тупроқдан униб гулдек юзинг, эй шаҳсувор, келгай.

Бу дашт сероб эрур ҳар хил ғараз маҳлуқлари бирлан,
Жунун тозиси ночор, гарчи қилмоққа шикор келгай.

Бўлурми дарё ҳеч дарё ки жуфт қирғоғи йўқ эрса,
Иков бир бўлмасак, бахтим нетиб, сарви нигор келгай.

Қаро бўлди фироқ аҳлин куни, парвардигорим, айт,
Қуёшинг кўнглига невчун бунингдек ихтиёр келгай.

Боқиб муштоқ кўзларга, чаман тушгай таажубга,
Қи наргислар бу кўзларни кўрай деб, интизор келгай.

Қўлингда Бедилингнинг минглаб ойна топар сайқал,
Қачон унга, худое, ул паричеҳранг дучор келгай.

* * *

Улуғвор дил сира шонсиз бўлурми,
Биёбон ҳам биёбонсиз бўлурми.

Кўзимга қатра ёш қалқди — гуҳар бу,
Бу дарё дурри ғалтонсиз бўлурми.

Фақирлар фахр этар қашшоқлигидан,
Отар тонг нурли осмонсиз бўлурми.

Қани, ҳоҳи қадаҳ, ҳоҳ кўза синдир,
Шаробхўрлик пушаймонсиз бўлурми.

Ғамингни чек, бироқ ғам ема... тандир
Егайму нон? Ва ё — нонсиз бўлурми.

Юракка нур сочар эрк моҳитоби,
Зулумот моҳитобонсиз бўлурми.

Шифо уммиди йўқ ишқ дардидан ҳеч.
Агарчи дард дармонсиз бўлурми.

Фироқ ичра ишим оҳ бирла фарёд,
Қи қиш фасли зимистонсиз бўлурми.

Юракдан хун тўкар Бедил қилиб ёш,
Бу қурбон байрами қонсиз бўлурми.

* * *

Тупроғим кўкка ўзин то тортади,
Кўзига сурма Сурайё тортади.

Иштиёқим ваҳшати тугён қилур,
Дилни, кун — кундан бўлиб жо, тортади.

Телбалик — тоғ, ақлимиз водийсидан
Пок этакни тинмай асло тортади.

Қочгувчи уйқучи уйғоқдан мудом,
Соя нурдан ўзни ҳар жо тортади.

Бағри қонлар дард аро андишасиз,
Ерга бошни, эсла, мийно тортади.

Тоғ тоғни тарк этиб кетган кун,
Ўзни мендан кўзи шаҳло тортади.

Бўлгувси бийрон енгилтаклар, бу — рост,
Ўзга тус мавжланса дарё тортади.

Қилгувси толедан очкўзлик жудо,
Бу наҳанг кўп ташна — дарё тортади.

Зарпарастлар дилни қилгайлар сиёҳ,
Ушбу сафро, асли, савдо тортади.

На илож, Бедил, мажолсиз елкамиз,
Соя тушса, юкни гўё тортади.

* * *

Қўп узун занжир тузди оҳимиз,
Сочлари орзусининг ҳамроҳимиз.

Дарду кулфат — бахт-саодат биз учун,
Ойна янглиғ жилвагардир доғимиз.

Дилни қўлдан бой бериб ҳижрон аро,
Ахтариб кўзгуда, ишқ гумроҳимиз.

Қилсак ҳам шабнам тўкиб, дарддан халос,
Бошпаноҳ бўлмас сира бул боғимиз.

Бошдаги тождир оёқ остинда хор,
Бахт эрур чин қўл қабартмоқ чоғимиз.

Бормиз ҳар жойда мудом, қоққач қанот,
Ечди дунё тилсимин учмоғимиз.

* * *

Олам ичра кийн, ҳасад йўлбошчидир,
Қилма ғафлатдан халос, аллоҳимиз.

Оҳимиздан кўк қаро, дил беғубор,
Бедил, оҳ, ишқ мулкнинг фаллоҳимиз.

Кўзим ёши менинг девоналарча,
Жигар ўтим эса — сўзоналарча.

Сўз айтсам гар батар жўшгай вужудим,
Тилимдир телбавор — мастоналарча.

Дилинг ишқ оташи эрмас дедингиз,
Қанотим куди-ку парвоналарча.

Кетиб қолгаймидим ташлаб ўзимни,
Вужудим тўлмаса паймоналарча.

Фигоним боисин сўрмоқ на даркор,
Азилар бўлдилар бегоналарча.

Кўзимдан туз сепай, санч кипригингни,
Жигар бўлсин кабоб афсоналарча.

Дилим синди, тегиб ҳарсанг заобинг,
Бироқ сабр айладим мардоналарча.

Оқармай соч қаёқдан фаҳм этарман,
Бу дунё бир ўйин — тифлояларча.

Нетай, Бедил, бориб — обод Каъба,
У бўлмас дилдаги вайроналарча.

Вешлатар ҳайрат навосин сарви мавзунинг сенинг,
Мен қаро бахтли, иложсиз, зор, маҳзунинг сенинг.

Вешга сочгум бу чамандан мен оёқ тупроқларин,
Пилги-чи, бўлгай либос ул пойи гулгунинг сенинг!

Почу истиғноларинг фарёдларимни янгратар,
Тир этиб тортиб таранг томирни қонунинг сенинг.

Мен мен фаҳму фаросатда санарман сарбаланд,
Ташраларда ўқиғач тенгсиз бу афсунинг сенинг.

Ҳимайин қилдим сўроғ, сўнг шундайин топдим жавоб
Шеки олам тиз чўкиб қошингда, Мажнунинг сенинг.

Сабр этарман, телба дил, оҳ, кўзларим оҳусини,
Айламиш тутқун поёнсиз даҳшти ҳомунинг сенинг.

Недил, орзу айладинг пешвоз чиқиб, дийдорини,
Шунчалик бегонами мантиққа мазмунинг сенинг.

Қанотин руҳ кериб ёзсин жаҳона,
Қурибдир нафс дилимда ошиёна.

Ки борлиқ оҳ-надоматга тўлиқдир,
Бўлурми ноласиз фарёдхона.

Кезин боғларни, саҳрони қилиш сайр,
Ўзимдан кетгали жўн бир баҳона.

Кўзимдан ён бўлиб чиқдим ўзимдан,
Қошинга бўлгани ҳокдан равона.

Бу борлиқ бир кибр, умри — дақиқа,
Адам уйқуси мангу... чал тарона.

Кесиб чиқмоқ қийиндир нафс тузоғин,
Қанотинг бўлса ҳам гар ханжарона.

Ғубор боғлабди Бедил кўзларини,
Куйингдек кўринар сахроу хона.

* * *

Мисоли ғунча — ғамгинман, ки менда тор ватан
бордир,
Очилсам, дашту сахро қон бўлиб кетгай, чаман
бордир.

Бу масканда тутаб исфанд каби ёндим, сен ичгач май,
Сенинг ҳуснингни асраш бахтидан мангуға шаъи
бордир.

Ёниб дудга дўнарман, чок кўксимдан юракни кўр.
Булутилар тирқишидан офтобдек бир ҳашам бордир.

Сени ёнимда деб суҳбат қуларман ўз ўзим бирлан,
Муҳаббатда мени Мажиун қилишдек илму фан бордир.

Нақш банд айладим, барҳам топар ишим қиёматда,
Бу улгурларда баҳс, шаксиз, ики олам билан бордир.

Шаҳид бўлдим, вужудимга бу сахро бир тўшак бўлсин,
Не ғам, кўзда ғуборимдан вужудимга кафан бордир.

Дилим кўзгу, уни оғритма тийра айлаб, эй ғофил,
Ахир унда, ўзи, аввалдан ҳам доғ, ҳам тикан бордир.

Гар оғоҳман ва гар ғофил, бўлурми ҳасратим зое,
Ғубор сурма, ки сийнам ичра минг доғи куҳан бордир.

Фитриятим бирла ноламдан ки Бедил, эҳтиёт бўлғил,
Ғубор сурковчи мендек дод солиб, дунёда кам бордир.

* * *

Бедил сени деб зору паришон бўлажакдир,
Ғубор эса ҳам, охири вайрон бўлажакдир.

Ғубор юрак ишқинг аро тушди оловга,
Ғубор каби чехранга ҳайрон бўлажакдир.

Ғуборни сочиб тўккали бахт бу фалак энди
Ғуборда сенинг мангуга сарсон бўлажакдир.

Ғубор кетдингу, найлаб тўкадир соя бу қомат,
Ғуборгувчи то хуршиди тобон бўлажакдир.

Ғубор жаҳон бир-бирига қолмади ҳайрон,
Ғубор кўзинг ўзинга ҳайрон бўлажакдир.

Ғуборда юрак таслим этар жон, не ажаб бу,
Ғуборон бўлажакдир санго, қурбон бўлажакдир.

Ғуборда юракда титрагану, парпираганда,
Ғубор солур руҳима мужгон бўлажакдир.

Ғубор ҳақда ки тебрат қаламинг Бедил, ҳамиша,
Ғубор не хат ойнаи девон бўлажакдир.

Жаҳон доғ... унда доғдан не хабардир,
Мисоли лола — доғдан беҳабардир.

Чаманзорга мушаррафман, ёруғ дил,
Зулумот остида ёғду — саҳардир.

Қуёш кетса, келар зулмат изидан,
Чироқдир бир аланга, дуд — асардир.

Қуйиб бўлдим, кигиз куйдирмагинг не,
Азиз кафтларда кул — бизнинг жигардир.

Қоронғуда кўрингай доғдек анжир,
Фироқ аҳлига бол дунё — заҳардир.

Ки ўз доғи биландир лола лола,
Ки ҳақ тақлид қилинмас бир гуҳардир.

Умр ҳайрат ибодатгоҳи эрди,
Келиб нафс ёқди — кўп мудҳиш сафардир.

Ярога марҳам эрмас, чўғ босарман,
Жудодирман умиддан, не зарардир.

Бирор гулда вафонинг ҳиди йўқ деб,
Юракда доғ кун-кундан батардир.

Ечиб ол доғдан мотам либосин,
Қараб ёр, Бедил, ойна жилвагардир.

Фоний бўлсам — дабақо шул ердадир,
Бахту кулфат мутлақо шул ердадир.

Ўз дилимни тарк этиб кетгум қаён,
Бор умид, бор муддао шул ердадир.

Ғам матоимдир, дўконим — саждагоҳ,
Кетма саргардон, зиё шул ердадир.

Бўлма ғофил йўллариғнинг чангидин,
Кўзларимга тўтиё шул ердадир.

Ғунча дилни этма тарк, энг хушчирой,
Энг муаттар ошно шул ердадир.

Покдил, хуррам яша борлиқ аро,
Гарчи ҳусни бевафо шул ердадир.

Йўқ бунингдек фазлу нуқсон, изла минг,
Минг саодат, минг бало шул ердадир.

Тонг ели тўзғитти хок... сен беҳуда
Бўлмагил мағрур. Ҳаво шул ердадир.

Зарман... дийдорга элтар қарион
Қўнғироғидин садо шул ердадир.

Етгали васлиғга Бедил дод этар,
Додига етгил, нидо шул ердадир.

Ҳар тун-оқшом ишқ лафзин дил чекиб озор, тўкар,
Лол шамъ ҳайратда ҳар сўзни ёниб бедор, тўкар.

Дил ваҳм ойинаси, гар қўлга олсанг, шул заҳот,
Борлиқ ҳақда лофу қоф тимсолини бемеъёр тўкар.

Нотавонман, қисматимни нақш этар қутлуғ қалам,
Ноалар тортиб, муборақ патларини зор тўкар.

Соя мисли айланурман, ишқ-муҳаббатдан жудо,
Бош-оёқимга қароликни қуёш беор тўкар.

Сув каби ғойиб булурман, миннат этмай хизматим,
Ҳуснини мақтаб чаман, гул юзларин минг бор тўкар.

Чўғда ўчган доғман, шавқинг ҳароратлар берур,
Сачратиб шундан учуқлар юзга, ул озор тўкар.

Умрим ўтди-ю, бироқ ундан сира из қолмади,
Ойинам ҳам йўқлик аксин кунда кўп миқдор тўкар.

Бу саҳар вайронаман, кулфат ё шодлик не дема,
Соврилиб ҳоким шамолга, ерга бахт такрор тўкар.

Биз қанот қоққан билан тобора юксалган сайин,
Ерга осмон қонимизни тинмайин, бисёр тўкар.

Бедил, ошиқмиз, агарчи тилларидан қонини
Туҳмат айтиб, гап сотиб, минг-минглаган маккор тўкар.

Эй фазлу камолоти аёнлар ва ниҳонлар,
Мазмунинга машғул туну кун барча забонлар.

Тупроқни кўрган киши — дийдорга мушарраф,
Кўз кўзгусига тўлди, не бахт, чанг ва тўзонлар.

Эслаб сени дард чекдиму, дору умид этдим,
Дил соғарига тўлди нидо, оҳ, фиғонлар.

Саждагний кўриб шиддат ила тўхтаган ўқман,
Отган эдилар, ҳолбуки, қудратли камонлар.

Гулшанли томонларда шамоллар таратиб бўй,
Зулфинг ҳиди қошингда бироқ бўлди ёмонлар.

Субҳи сабоҳ гул оқизоқ байрами қайда,
Қирғоқда эди, кетди у гирдобга томонлар.

Энди менинг куйди парим, синди қанотим,
Кенгликка само зор, фурсатга — замонлар.

Ёнғин нафасинг, Бедил, уни сотса бўлурми,
Бошдан то оёқ тахта, ахир, барча дўконлар.

Бу ҳаёт нақли туман озордир,
Қанча кам қилсанг ҳисоб — бисёрдир.

Не ажаб, бўлмаса жамъ ҳеч бир дил,
Қатма-қат гунча каби дастордир.

Умримиз тўлса-да манманликка,
Бир нафас бирла бари бекордир.

Буюрибдур ҳокисорлар ташриф,
Шу сабабдин бу замин гулзордир.

Хуснимизга не учун лоқайдсиз,
Қўзингизни сал очинг — дийдордир.

Бу қафасдан-ки шикоят қилмам,
Индамаслик бамисол туммордир.

Ғунчанинг хандаси парвоз айлар,
То қанот чундигима дастёрдир.

Мурда ҳам маҳшар учун оввора,
Ором олмоқ не қадар душвордир.

Зулф ила тун не қародир, Бедил,
Сўра тақдирдан, у — санъаткордир.

* * *

Бу йўқликнинг сабаб — бурҳони йўқдир,
Замирин топмоқ ҳеч имкони йўқдир.

Очиқ ҳам берк — ажиб жумбоқ бу олам,
Сира ошқори йўқ, пинҳони йўқдир.

Харидор излама манманлигингга,
Касод бу мол, анинг дўкони йўқдир.

Яланғоч ўзгалардан кулма, эй тонг,
Ўз устингнинг этак — домони йўқдир.

Гумондан ўзга мактуб ўқимайсиз,
Ваҳолан-ки, анинг унвони йўқдир.

Ховуч тупроқ сочилган бўлди бир чанг,
Ўзин жам қилмаганининг шони йўқдир.

Нечун елга совурмай ваҳшатимни,
Жунун дафъин бўлак осони йўқдир.

Гўзаллардан мурувват кутмангизлар,
Фарангнинг муслим ҳеч инсони йўқдир.

Бу дунё дўзаху жапнатга боис,
Биров йўқдир — сира эҳсони йўқдир.

Ҳама Хизр эрса ҳам алдоқчи дунё,
Топилмас ҳеч киши — ёлғони йўқдир.

Тириклик — дард. Шифо ахтарма, Бедил,
Улимдан бошқа ҳеч дармони йўқдир.

* * *

Ики кўз гавҳарингдан ком олурман,
Ики дунёга жуфт бодом олурман.

Гадодирман ғаразсиз, шафқатингдан
Ялинмасдан тилаб, илҳом олурман.

Сенинг базмингда ухлабман, бу ҳам — бахт,
Оёқ қўй бошимга, илҳом олурман.

Бўлиб мажнун машрабларга улфат,
Урарман тошга шиша, жом олурман.

Мусафоликда ҳар қатра терингдин
Саҳар шабнам каби, андом олурман.

Айиқ нафимни боғлаб, овлаб анқо,
Охир мен хомхаёл деб ном олурман.

Садоқат ва меҳр майдони ичра
Шаҳид бўлдим... абад ором олурман.

Аёвсан, лек қиё боқмайди олам,
Хавотир бундан ҳар айём олурман.

Солиб, Бедил, ўзимни билмаганга,
Ҳама васл истаса, ором блурман.

* * *

Менинг кўнглим учун, бил, ғам яралган,
Ики кўзим туфайли нам яралган.

Қанот қоққан эдим бир субҳидамда.
Кечикмасдан, қафас шул дам яралган.

Ҳаёда терладим — шудринг ва гулман,
Пешонамдан тиниқ шабнам яралган.

Жило истайди дур, ойна—сайқал,
Умидсиз дил жаҳонда кам яралган.

Саноқсиз доғ бағри лолаларнинг,
Баробар тўй билан мотам яралган.

Тополмас мушкулуга банда чора,
Яралган гоҳ зиёд, гоҳ кам яралган.

Яралган, минг шукур, дўстлар деб олам,
Менинг-чун, хайрият, мен ҳам яралган.

Жаҳон хуирез, ўзининг эҳтиёт қил,
Тўқилса қон, бўлур дуррам яралган.

Ечиб бўлмас тириклик тилекминин,
Илож топмоқ учун Ҳотам яралган.

Илож топмас юрак дардига Бедил,
Қилинганч бир нафас, мубҳам яралган.

* * *

Қайда бўлса, белига боғлар ўшал жонон қилич,
Гунгу лол, ял-ял ёниб, айлайди шўх туғён қилич.

Тийғ керишди майга хуммор, ҳар қадахдир бир яро,
Ялт этиб келсин қадахга, бўлсин, оҳ, меҳмон қилич.

Ё хиёнат кўрдими, кечмиш у дўсту ёрдин,
Ўзни узлатда синай деб, қийн аро пинҳон қилич.

Зебу зийнат бирла ғойиб бўлмаган мардоналик,
Дастаси олтин агарчи, дамда минг қурбон қилич.

Ору номус, шахд-шижоат бирла гарчи дам урар,
Дурри маъни ҳақда ган очмайдир ҳеч бийрон қилич.

Украшинг ўтсин фалакдан, то жаҳон арслонисан,
Бошпаноҳ этмас ўзига ҳеч қачон қатқон қилич.

Аҳли ишқ дийдор умидиндан фидо бўлиш бари,
Қирғали ишқ мулкига, бўлминг улут остон қилич.

Навбаҳор ишрат тигидан бўлди тап алвоиранг,
Арғувонҳол айламишдир Бедилни паррон қилич.

МУНДАРИЖА

Агава гули	3
«Макрни касб қилиб»	5
Армуғон	6
Беҳи	7
«Қабутардек...»	8
«Лабингдаги...»	8
«На Мажнун»	9
«Севгилим...»	9
«Йўлингга кўз тутиб...»	10
Уз ҳолига	10
«Қачон сен...»	11
Мева	11
Айрилиқ	12
Севги	12
«Сен ёнимга тушдинг...»	13
«Ўйин тамом бўлди...»	13
Маъсума	14
«Алла айт...»	15
«Неча йил бўлдики...»	15
«Ёғар ёмғир...»	16
«Кетар бўлдинг...»	17
«Ғариб бошимда...»	18
«Сабрсизликларим...»	18
«Сенга пешвоз. . .»	19
«Менга даркордир...»	20
«Фақат сечмас...»	21
«Умрбод қилингу...»	21
«Хаётим бўлди...»	22
«У келар жим, . . .»	22
«Бизга етказган азобдан...»	23
«Жим-жит...»	24
Савдо	24
Нитшени ўқиб	25

«Авал-абад...»	25
Рухим, поксап...	25
Гарчи қорни тўқдир...	26
«Мен оловман...»	26
Қаламимнинг...	27
«Оловлар...»	27
«Риёзат чек...»	27
«Салафлар эъдитлар»	28
Маслаҳат	28
«Гийр»	29
«Шарқ у ёқда...»	29
«Хоразмни...»	30
Лапанглавич	30
Ёвшан	30
Кўзбойлоқчи	31
Натижа	31
Қундалик шеър	31
Тилак	32
Қор	32
Манфаат сиёсати	33
Саховат	33
«Мен...»	34
Фахрия	35
«Табиат...»	35
«Сира ҳам...»	35
«Тўлар...»	36
Қарз	36
Ғалаба байрамида	36
«Ассалому алайкум...»	37
Иштаҳа	37
Даъват...	38
Ер тагида илон	39
Табриклайман	40
Ғофил	41
Арз	42
Шундай одам	42
Шўрлик товуқ	43
Васваса	43
Боғ ҳақида баллада	45
Видо	47
Илтижо	47
Сўнгги жангчи	48
Қарға	48
Чакалок	48

Бухрон	48
«Рухни...»	49
Қарсақлар	50
Қутлов	50
Кўрпа қавилаётганда	51
Субут	51
Тўртликлар	52
Кўчки	53
«...мужғони бор»	91
«Тортдию ранг»	91
«Ҳар тун...»	92
Агар сен	92
«... Улуғвор дил сира шонсиз...»	93
«Тупроғим кўкка ўзин...»	94
«Кўп узун занжир тузди оҳимиз»	95
«Кўзим ёши менинг девоналарча...»	96
«Бошлатар ҳайрат навосин...»	97
«Қанотин руҳ кериб ёзсин жаҳона...»	97
«Мисоли ғунча...»	98
«Қай дил сени деб»	99
«Жаҳон доғ...»	100
«Фоний бўлсам...»	101
«Ҳар оқшом...»	102
«Эй фазлу камолот...»	103
«Бу йўқликнинг сабаб...»	104
«Ики кўз...»	105
«Менинг кўнглим учун...»	106
«Қайда бўлса...»	107

Бухрон	48
«Руҳни...»	49
Қарсақлар	50
Кутлов	50
Кўрпа қавилаётганда	51
Субут	51
Тўртликлар	52
Кўчки	53
«...мужғони бор»	91
«Тортдию ранг»	91
«Ҳар тун...»	92
Агар сен	92
«...Улуғвор дил сира шонсиз...»	93
«Тупроғим кўкка ўзин...»	94
«Кўп узун занжир тузди оҳимиз»	95
«Кўзим ёши менинг девоналарча...»	96
«Бошлатар ҳайрат навосин...»	97
«Қанотин руҳ кериб ёзсин жаҳона...»	97
«Мисоли ғунча...»	98
«Қай дил сени деб»	99
«Ҳаҳон доғ...»	100
«Фоний бўлсам...»	101
«Ҳар оқшом...»	102
«Эй фазлу камолот...»	103
«Бу йўқликнинг сабаб...»	104
«Ики кўз...»	105
«Менинг кўнглим учун...»	106
«Қайда бўлса...»	107

Адабий-бадший нашр

Матназар Абдулҳаким

ОИДИНЛИК

(Шеърлар)

Муҳаррир Зебо Мирзаева
Расмлар муҳаррири Ю. Габзалилов
Мусаввир Ю. Габзалилов
Техн. муҳаррир У. Ким

Босмахонага 15.07.96. да берилди. Босишга 25.03.97. да
рухсат этилди. Адабий гарнитура. Бичими $70 \times 90^{1/32}$.
Юқори босма. Шартли босма табоқ 4,1. Нашр босма та-
боғи 4,13. Жами 5000 нусха. Шартнома № 109—96. Ба-
ҳоси шартнома асосида

«Ёзувчи» нашриёти. 700129. Тошкент шаҳри. Навоий
кўчаси, 30.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитаси-
нинг 1-босмахонасида босилди. 700002. Тошкент, Сағ-
бон кўчаси, 1-берк кўча, 2-уй.